

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om folkeskolen [af Ritt Bjerregaard m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 63) findes i tillæg A. sp. 1027, fremsættelsen i tidenden sp. 1196).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Det lovforslag, vi skal drøfte her i dag, er identisk eller stort set identisk med det forslag, som i efteråret 1972 blev kendt under navnet Heinesens skolelovsforslag. Det blev fremsat her i tinget første gang den 15. december 1972 og kom til første behandling den 17. januar 1973. Forud for dette havde der også været en stor og lang diskussion på grundlag af udkastet.

Siden har så undervisningsudvalget arbejdet med dette lovforslag, men allerede i marts måned tilkendegav den daværende undervisningsminister over for undervisningsudvalget, at man som led i den daværende regerings spareplaner ønskede lovforslagets ikrafttræden udsat fra den 1. august 1974 til den 1. august 1975, og bl. a. derfor nåede lovforslaget ikke frem til anden behandling, inden samlingen sluttede i september måned.

I konsekvens heraf blev lovforslaget genfremsat af den socialdemokratiske regering den 30. oktober 1973 med ikrafttrædelsesdatoen den 1. august 1975.

Venstreregeringen har som bekendt ikke ønsket at genfremsætte lovforslaget, dels fordi vi ikke fandt det muligt at iværksætte en så stor og udgiftkrævende reform allerede fra 1975-76, dels fordi vi ikke mente at kunne lægge navn til et lovforslag, som på væsentlige punkter afveg fra de skolepolitiske synspunkter, som venstre har. Jeg skal senere komme tilbage til enkelte punkter, hvad disse ting angår.

Men nu har socialdemokratiet altså genfremsat lovforslaget for tredje gang, og man foreslår igen ikrafttrædelsestidspunktet 1. august 1975.

Jeg forstår sådan set godt, at socialdemokratiet har følt sig forpligtet til at gøre det, for det har jo været en slags mærkesag for socialdemokratiet igennem de sidste par år. Jeg erkender også, at man i fremsættelsen har erklæret sig rede til forhandlinger om-

kring lovforslaget og også omkring de økonomiske konsekvenser, herunder også om en etapevis gennemførelse af loven.

Men når det så er sagt, så synes jeg nok, jeg må have lov at føje til, at efter min opfattelse ville det have været rigtigere, om man ikke havde ladet lovforslaget komme til første behandling i den nuværende situation. Jeg ved godt, at lovforslaget er fremsat den 25. januar, altså på et tidspunkt, hvor socialdemokratiet endnu stod frit i de økonomisk-politiske forhandlinger, men efter dette tidspunkt er der jo som bekendt sket det, at regeringen og socialdemokratiet er gået ind i et forlig om de økonomiske foranstaltninger, som bl. a. har haft til følge, at regeringen på sin side har måttet afstå fra at fremsætte en del lovforslag med hensyn til yderligere besparelser, bl. a. inden for uddannelsesområdet, alt det, som angår den kommende finanslov.

Jeg er godt nok klar over, at det lovforslag, vi taler om i dag, ikke har med den kommende finanslov at gøre, men først den næste igen, men vi kan dog ikke lade være med at se på, hvordan den økonomiske situation er lige netop nu og i de kommende måneder. Og hvordan man end vender og drejer det, vil det lovforslag, vi taler om, påføre det offentlige ganske betydelige årlige merudgifter, og så synes jeg nok, det ville have været rart og praktisk og ønskværdigt, om socialdemokratiet ville have været med til samtidig at anvise tilsvarende besparelser inden for andre områder.

Jeg må erkende, at der ingen reelle udsigter er til, at lovforslaget kan blive vedtaget i indeværende samling med de økonomiske konsekvenser, der hidtil er lagt op til. Det store beløb, vi har kendt indtil nu, kan regeringen altså ikke være med til at føre igennem.

Jeg skal derfor indskrænke mig til at sige lidt om selve indholdet i lovforslaget. Jeg vil kort markere nogle af de områder, hvor regeringens synspunkter afviger fra forslagsstillernes.

Med hensyn til det første, formålsparagraffen, så mener vi, at det er en meget, meget lang formulering. Man kan lægge lidt af hvert i mange af disse pæne ord. Det, der for os må være det væsentligste, er, at vi fortsat får slået fast, at det er meget væsentligt, at skolen bibringer eleverne

[Undervisningsministeren.]

solide kundskaber i de grundlæggende fag. Har man ikke disse grundkundskaber i orden, så bliver det svært for alle de øvrige fag, man senere skal arbejde med.

For os er det også meget væsentligt at få slået fast, at eleverne skal lære et ansvar, et medansvar over for det samfund, de lever i. Det mener vi er ting, som må med i en formålsparagraf for folkeskolen.

I princippet er regeringen tilhænger af den udelte skole med tilvalgsmuligheder på de ældste klassetrin, men vi finder, at der, som der jo også er mulighed for i dag, bør gives eleverne valget mellem forskellige kurser inden for samme fag, det vil sige kurser, som har indbyrdes forskelligt indhold eller forskellig emnekreds, om man vil. Det er der ikke mulighed for, sådan som lovforslagets § 8 er formuleret, og jeg har en opfattelse af, at det, der står i lovforslagets § 8, mest er bygget op på teori. I praksis lader det sig ikke gennemføre.

I de snart to år, vi har diskuteret ud fra udkastet og ud fra lovforslaget, har noget af det, der har stået i centrum for debatten, netop været, om vi skulle beholde prøverne, eller vi skulle afskaffe prøverne. Socialdemokratiet lægger op til, at vi skal afskaffe prøverne fuldstændig, vi skal væk fra en individuel bedømmelse af eleverne. Det kan venstre ikke være med til, men jeg vil gerne sige, at vi meget gerne vil være med til at ændre på prøveformerne, men vi mener, at der fortsat skal være mulighed for, at eleverne kan lade sig prøve, og med prøve tænker jeg på en helt anden, ganske dagligdags arbejdssituation. Det er ikke noget nyt, man pludselig står over for den dag, man skal afslutte sit fag eller er færdig i skolen. Det er en arbejdssituation, hvor man sidder med et eller andet emne, hvor man kan indhente nogle oplysninger, hvor man kan bearbejde det og nå frem til et resultat. Det er jo netop det, man også har behov for at kunne bevise den dag, man forlader skolen.

Det er der altså ikke mulighed for ifølge lovforslagets § 12, og dér mener vi virkelig er noget, som socialdemokratiet også må være med til at ændre på, hvis lovforslaget skal føres igennem på et eller andet tidspunkt.

Igennem den tid, vi har arbejdet i under-

visningsudvalget i det forrige folketing, har vist alle de daværende partier været klar over, at der var et stort problem med hensyn til fagtrængslen. Vi nåede i undervisningsudvalget ikke frem til en klaring på dette spørgsmål. Der er i lovforslaget opstillet en hel række nye fag og emner, som man skal have ind i skolen, og det er klart, at med alt det, der sker i samfundet, må der også komme nye ting til i skolen.

Men vi må bare være indstillet på, at vi ikke kan fortsætte og bare bygge nye fag oven på nye fag uden at tænke på: hvad sker der med de grundlæggende fag? Det, vi frygter, er, og det er det, vi har set igennem de senere år, at jo mere man i de fleste tilfælde pålægger klasselæreren, som altså også i de fleste tilfælde er dansk-læreren, jo mere går det ud over faget dansk, og det kan ikke være rimeligt. Vi vil være med til at styrke dansk, vi vil også gerne se på, hvordan vi kan kombinere de nye fag, der må ind.

Men det, der for mig har været væsentligt, er også, at det ikke fortsætter med at blive mere og mere teoretisk betonede fag, der kommer ind i folkeskolen. Vi må erkende, og vi ved, at vi har en stor gruppe af elever, nu hvor vi har fået 9 års undervisningspligt, for hvem det bliver sværere og sværere at følge med, når man propper flere og flere teoretiske fag ind uden at erkende, at for dem er det væsentligste, at de får lov at arbejde med nogle praktisk betonede fag.

Skulkeproblemet er ved at være stort i dag. Hvis vi ikke gør noget for de praktisk betonede fag — det er der ikke lagt nok op til i lovforslaget — så skader vi endnu en gang de elever, for hvem den største opgave ville være, at vi virkelig ville gøre noget godt for, at de kunne finde en meningsfyldt situation i skolen.

Der er andre områder, hvor regeringen ikke er enig i det fremsatte lovforslag, men jeg skal ikke på nuværende tidspunkt gå ind i detaljerne. Det får vi nok mulighed for at diskutere på et andet tidspunkt.

Men jeg vil gerne slutte med at sige, at naturligvis er der også store dele af lovforslaget, som vi i princippet kan gå ind for, og det har været tydeligt gennem de år, hvor vi har diskuteret lovforslaget, at vi virkelig har nogle områder, hvor vi kan være enige. Det gælder ikke mindst med hensyn

[Undervisningsministeren.]

til de bestemmelser, som har til formål at forbedre mulighederne for at bevare de mindre skoleenheder. De økonomiske konsekvenser, som knytter sig til disse bestemmelser, er af en ganske anden art end dem, jeg tidligere har omtalt. De går tværtimod i retning af at sikre små skoler ved at gøre dem mindre bekostelige i driftsudgifter pr. elev, end de er i øjeblikket.

Regeringen ser derfor ingen hindring for at søge disse bestemmelser gennemført snarest muligt, og derfor vil der altså ret hurtigt komme et lovforslag fra regeringens side om ændring af den gældende folkeskolelov, en ændring, som netop tager sigte på at løse de mindre skolers påtrængende problemer. Dette lovforslag går i hovedprincippet ud på, at hvis og når 75 pct. af de stemmeberettigede beboere har ønsket, at en skole skal opretholdes, så kan den ikke nedlægges før efter udløbet af den følgende valgperiode.

Så er vi netop ude over problemet med, at man kan afholde en afstemning ganske få uger før et kommunalvalg, og så kan kommunalbestyrelsen få uger efter bestemme, at skolen alligevel skal nedlægges. Så kan man ikke planlægge.

Vi ønsker en sikring for de små skoler. Vi ønsker en sikkerhed for, at man kan planlægge, så man ved, hvad man har at rette sig efter, og det er et af de lovforslag, som vi meget gerne vil fremsætte, så hurtigt det kan lade sig gøre, og være med til at føre ud i livet.

Halvgaard (FP):

I formålsparagraffen til det foreliggende lovforslag formuleres så smukt, hvordan folkeskolen må søge at skabe sådanne muligheder for oplevelse og selvvirksomhed, så eleven kan øge sin lyst til at lære, udfolde sin fantasi, opøve sin evne til selvstændig vurdering, og endvidere at folkeskolen skal forberede eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund, og at skolens undervisning må bygge på demokrati, åndsfrihed og tolerance.

Det lyder meget rigtigt og godt, og det kan vi vist alle acceptere. Men ligesom undervisningsministeren var inde på det, så er der to ting, som heller ikke jeg mener der er lagt tilstrækkelig vægt på i formåls-

paragraffen, og som burde have været prioriteret langt højere, og det er kundskabs-tilegnelse og ansvarsbevidsthed.

Gang på gang har samfundets repræsentanter både fra erhvervsliv og videregående uddannelsessteder påpeget de unges mangelfulde kundskaber i hovedfagene dansk og regning. Disse kritikere har ganske ret. Skoleungdommens generelle kundskabsniveau er betydelig forringet i de senere år, og det skyldes flere ting.

For det første reduktionen i elevernes timetal, som indledtes med indførelse af lørdagsfrihed og afkorting af lektionerne.

For det andet en disciplinær krise, som findes ved flere skoler, og som lærerne står fuldstændig magtesløse over for. Lærerne i dag er i den situation, at de må affinde sig med hvad som helst fra elevernes side.

For det tredje er begrebet hjemmearbejde så småt ved at forvandles til noget uartig, og også her gælder det, at skolen ingen muligheder har for at formå eleverne til at udføre dette hjemmearbejde.

For det fjerde er kundskabsniveauet forringet, fordi der blandt elever, lærere og forældre er skabt en usikkerhed med hensyn til skolens egentlige formål, netop fordi man fra højere sted har sat spørgsmålstejn ved betydningen af kundskabstilegnelse, karaktergivning og afsluttende eksaminer.

Når man ikke vil stille krav til eleverne i form af kundskabstilegnelse, pligter i form af hjemmearbejde, en god opførsel og en god tone, så fratager man dem ethvert ansvar, og det er medvirkende årsag til den rastløshed og ligegyldighed, som er ved at vinde indpas i vor folkeskole i dag. Det er et alvorligt problem, som vi her i folketinget måske ikke helt vil erkende, men som i hvert fald de, der arbejder i folkeskolen, har erkendt for længst.

Der er imidlertid en anden formulering i formålsparagraffen, som jeg gerne vil fremhæve, og det er sætningen i § 2, stk. 3, hvor der står:

„Folkeskolen forbereder eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund.“

Jeg synes, det er svært at få øje på en fuldstændig konsekvens mellem denne sætning og så indholdet af lovforslagets øvrige syv kapitler, som for mig at se indeholder bestemmelser og forordninger, som forældre,

[Halvgaard.]

lærere og elever ikke i tilstrækkelig grad har medindflydelse på.

Demokrati betyder som bekendt folkeherredømme og lægger den politiske magt i folkets hænder. I oldtidens småsamfund fandtes umiddelbart, direkte demokrati, hvilket betød, at borgerne samledes med regelmæssige mellemrum på tingstedet, hvor de lovgav og afsagde dom. Når forslagsstillerne til dette forslag så rigtigt fremhæver betydningen af, at skolens undervisning og hele dagligliv må bygge på demokrati, åndsfrihed og tolerance, så kan det vel kun betyde, at det må være brugeren af den enkelte skole, og hermed mener jeg forældre, lærere og elever, der i vid udstrækning bestemmer og samtidig har ansvaret for, at der skabes så god en skole som muligt. Hvis forslagsstillerne er enige i disse synspunkter, så forudsætter det også den enkelte skoles selvstændighed både pædagogisk og økonomisk, under ansvar alene over for undervisningsministeriet og naturligvis efter bestemte retningslinjer.

Mange af forslagens kapitler, paragraffer og punkter burde i højere grad have været retningsgivende eller også helt være udeladt. Brugeren af den enkelte skole, vi kan kalde det skolerådet, kunne meget bedre lokalt tage stilling til f.eks. klassekvotienter, fag, fagtimetal, undervisningsmidler, disciplinære kriser osv., når de selv havde det fulde ansvar både pædagogisk og økonomisk for deres egne børn og deres egen skole. Jeg tror ikke, der ville være grænser for, hvor interesseret man ville være lokalt for at skabe så god en skole som muligt for de midler, der blev stillet til rådighed.

På grundlag af landets økonomiske formåen bør hele den offentlige finansiering af skolevæsenet ske direkte fra staten ved månedlige statstilskud, som den enkelte skole kunne administrere, og hvis størrelse bør afhænge af elevtal, elevernes aldersfordeling og skoledistriktets størrelse og befolkningstæthed. Så blev der en retfærdig og rimelig fordeling af midlerne. Modsat den nuværende ordning bliver det skolens indtægter, dvs. tilskuddene, der styrer udgifterne. Ved statens fuldstændige overtagelse af finansieringen af udgifterne bortfalder samtidig alle de administrationskrævende refusionsordninger og procenttilskud vedrørende

amter, kommuner og selvejende institutioner, og forældrekrederen i samråd med lærerkollegiet — skolerådet kan man kalde det — har da til opgave bedst muligt at administrere det modtagne beløb. Lokalt kan skolens ønsker prioriteres, ligesom man kan tage bestemmelse om de besparelser, der kan være nødvendige i givne situationer. Hermed er der skabt større frihed for den enkelte skole, men samtidig under øget ansvar. Det er min konklusion på grundlag af § 2, stk. 3, hvor der som sidste led i formålsparagraffen står: „Skolens undervisning og hele dagligliv må derfor bygge på demokrati, åndsfrihed og tolerance.“

Når man videre fordyber sig i det foreliggende lovforslag, opdager man hurtigt, at det har væsentlige mangler, f.eks. tilgodeser lovforslaget ikke i tilstrækkelig grad en undervisning for de ikke bogligt interesserede og giver heller ikke retningslinjer fremover for disse i uddannelsesstrukturen, så der kan skabes respekt for og anerkendelse af håndens arbejde i de produktive erhverv. Samtidig er det en utilgelig og udbredt misforståelse at tro, at en tvungne 9, 11 eller 12 års undervisningspligt løser problemerne eller skaber bedre og lykkeligere samfundsborgere end 7 års undervisningspligt med frivillig adgang til videre undervisning.

Fremskridtspartiet går ind for, at alle skal have et undervisningstilbud, men det må absolut være i overensstemmelse med den enkelte elevs evner, anlæg og interesse. Så længe snobberiet for en boglig uddannelse er fremherskende i vort samfund, vil den virke mest tillokkende for eleverne uanset evner og anlæg, og forældre vil fortsat, af misforstået omhu for deres børn, skubbe dem ind i den boglige linje, skønt det i mange tilfælde er imod børnenes ønsker, dels fordi de er skoletrætte, dels måske fordi de trænger til at skifte skole eller simpelt hen ønsker helt at forlade skolen og bruge kræfterne i det praktiske liv.

Opgaven at forberede en skole, der skulle være anderledes, bl. a. af hensyn til de praktisk begavede, har man ikke løst; man har desværre bundet disse elever til at gå i skole i 9 år. De fleste erfarne folkeskolelærere vil sikkert give mig ret i, at disse skoletrætte elever i skolens overbygning i mange tilfælde ødelægger undervisningen for dem, der fortsat ønsker at gå i skole, og på læn-

[Halvgaard.]

gere sigt får vi endnu flere tabere i vort uddannelsessystem. Det er min erfaring, at de fleste elever i 14 års alderen gennem 7 års skolegang har fundet ud af, hvorvidt de skal vælge den boglige linje eller ej. De har set sig selv i en sammenhæng med deres kammerater. Kun i et arbejdsfællesskab med ligestillede inden for fælles interesseområder kan den enkelte få den selvrespekt og den værdighed, som gør tilværelsen til at holde ud. Man taler så meget om frihed, og i frihedens navn tvinger man hvert år i tusindvis af børn og unge gennem et apparat, der vil forme dem efter skabeloner uden hensyntagen til den virkelighed, som vi oftest ikke vil acceptere.

Bortset fra absolutte krav i grundskolen om en grundig undervisning i fagene dansk, regning og fremmede sprog må man lokalt — dvs. skolerådet — have beføjelser til selv at træffe bestemmelse om, hvilke yderligere fag der skal gives tilbud om, timetal i disse fag, klassekvotient og undervisningsmidler.

Som nævnt ønsker fremskridtspartiet fortsat en deling af eleverne efter 7 års skolegang, og den boglige linje med en afsluttende realeksamen ønskes bibeholdt med jævnlige adgangs- og standpunktsprøver. Man pålægger herved eleverne pligter og ansvar, som er et naturligt krav, samfundet kan stille. Ved videre at gå lovforslagets paragraffer og punkter igennem fristes man til at stille spørgsmålet, om folketinget ikke efterhånden har en kedelig tilbøjelighed til at undervurdere befolkningens sunde dømmekraft og evne til at træffe afgørelser på lokalt plan.

Brøndlund Nielsen (V):

Det forslag, vi i dag drøfter her i tinget, var vi i det forrige folketing langt inde i behandlingen af under udvalgsdrøftelser. Jeg håber ikke, at det forhold, at forslaget er fremsat uændret, er udtryk for mindre forhandlingsvilje om folkeskolens problemer fra socialdemokratiets side, end vi mødte dengang. Venstre er stadig åben over for tanker i forslaget, og der er problemer, hvis løsning vi må i gang med, selv om regering og folketing nu har en anden sammensætning.

Folketinget har selv en forpligtelse til at tage spørgsmålene op, for selv om der har

været afholdt to folketingsvalg siden vedtagelsen af det såkaldte 9 punkts program, så udgør de partier, der stod bag det, stadig et stort flertal her i salen. Visse politiske træk har skabt problemer for skolen i de senere år. Jeg tænker på beslutningen om gennemførelse af 9 års undervisningspligt for alle. Vi var i venstre ikke begejstret for dette, og det har da også vist sig, at det har rejst problemer med det lille mindretal af unge, der ikke opfylder denne undervisningspligt. Det er endvidere blevet gennemført, at elever og forældre frit kan vælge realafdelingen, blot de ønsker det, selv om det er imod skolens råd. Mange steder hører man, at dette er ved at tage grundlaget væk under vor eksisterende skoleform for de ældste årgange.

Vi vil gerne fra venstres side være med til at finde en løsning på disse problemer inden for en udelt skoles rammer. Vi mener, at tanken om en udelt skole er principielt rigtig. En sådan skole bliver en skole med tilvalgsmuligheder, så eleverne kan få fag og undervisning, der svarer til deres anlæg og interesser. Vi skal dog passe på ikke at gøre dette tilvalg så omfattende, at det opløser klasserne helt og giver børnene en rodløs og usikker stilling i skolen. Vi mener som sagt, at der skal være tilvalgsmuligheder svarende til forskellige anlæg og interesser — altså også anlæg. De er forskellige, og det tjener vi ikke elever og skole ved at søge at skjule. Vi er skeptiske over for den bastante regel om, at eleverne kun kan undervises på ét givet årgangstrin.

Når vi fra venstres side skal bedømme dette forslag, er der tanker i det, vi kan tilslutte os, og der er tanker, der ikke svarer til vore. Jeg skal i øvrigt kun kort omtale venstres holdning til enkeltheder i forslaget.

Det er vor mening, at formålsparagraffen bør give udtryk for det, der må være skolens væsentlige opgave, nemlig at give eleverne kundskaber. Med hensyn til folkeskolens videre opgave bør det slås fast, at den også skal opdrage eleverne til ansvarsfølelse. Angående fagkredsen er det klart, at der må være centrale retningslinjer, og vi mener, hovedfagernes stilling må styrkes. Dette gælder afgjort for faget dansk, der forholdsmæssigt har fået en svagere og en for svag stilling. Også faget kristendomskundskab har fået for dårlig en stilling i dette forslag.

[Brøndlund Nielsen.]

Bl. a. synes det, som om eleverne i de ældste klasser, hvor forståelsesmuligheden er størst, skal undervises i fremmede religioner, men ikke nødvendigvis i kristendomskundskab. Vi mener endvidere, at de praktiske fag bør have en stærkere placering, end der er givet dem i forslaget.

Venstre deler ikke ensidig kritik af eksamen. Vi mener, at eksamen kan være socialt heldig, fordi den giver elever en reel mulighed for at demonstrere kunnen på tværs af eventuelle vanskeligheder ved at klare sig i et andet miljø, end det barnet er vant til hjemmefra.

Efter venstres opfattelse må vi være meget på vagt over for ting, der kan være med til at fremkalde mere centralisering inden for folkeskolen. I den forbindelse nåede vi ikke under drøftelserne i det tidligere folketing at blive helt beroliget med hensyn til dette forslags konsekvenser for skolestrukturen. Men i samme forbindelse hilser vi tankerne om en udbygning af en lokalbefolknings ret til at bevare en skole gennem afstemning velkommen, og jeg vil gerne takke ministeren for den bebudelse af et konkret forslag på dette område, der lige nu er fremkommet. Det var venstre, der i 1958 fik denne adgang indført i loven, og jeg tror, den har været et nyttigt redskab for nærdemokratiet.

Venstre har sagt, at vi ikke skal have en unødigt reformuro omkring folkeskolen, og man kan rejse det spørgsmål, om det ikke ville være den rette skolepolitik at gå mere etapevis frem i lovgivningen. Det vil i vidt omfang svare til det, der foregår i skolen. Man nærmer sig en udelt skole via dispensationsbestemmelser, og vi kan så udforme en lovgivning, der både kan imødekomme udviklingen og støtte den. Vi skal være vældig forsigtige med herinde at vedtage store beslutninger, der opstiller ideelle mål, uden at vise vejen til dem. Fremfor at virke som inspirerende udfordringer i skolens dagligdag kan de komme til at virke som udfordringer i ordets anden betydning over

for dem, der arbejder i skolen. Dette hensyn til arbejdet i skolen er det vigtigste, men det hænger sammen med og peger i samme retning som et økonomisk hensyn, som både befolkningen og vi herinde er klar over må veje tungt.

Men dette lovforslag rejser mange spørgsmål, og vi er parat til at være med til at drøfte dem i undervisningsudvalget.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Det forslag, der her behandles, har været behandlet en gang tidligere, og jeg kan indledningsvis sige, at det radikale venstres grundholdning til forslaget fortsat er den, som hr. Ole Vig Jensen gav udtryk for på partiets vegne den 17. januar 1973. Det vil i al enkelhed sige, at vi naturligvis stadig står på det grundlag, som folketingsbeslutningen af 1969 er for den fremtidige skole, det såkaldte 9 punkts program.

Det, der undrer, synes jeg, ved dette lovforslags gennemførelse, er, at forslagsstillerne ikke har taget højde for den debat, der kom omkring forslaget, sidst det var fremme. Der blev dengang fra adskillig side, også fra radikal side, fremsat en kritik af, at der ikke endnu var taget højde for den situation, som er skabt ved fagtrængslen i folkeskolen. I det radikale venstre er vi af den opfattelse, at det nok er et af de allervæsentligste problemer i øjeblikket, at vi får gjort noget ved fagtrængslen. Det er efterhånden blevet til dagligt avisstof, at de grundlæggende fag, f. eks. dansk og regning, er udsat for en for lille timetalstildeling. Mange forældre og mange lærere føler, at der ikke er mulighed for at give et så tilstrækkeligt grundlag, som der tidligere har været. Jeg mener ikke, vi kan sidde en sådan kritik, en sådan diskussion, overhørig. Det betyder ikke, at vi skal vende tilbage til, hvad vi har forladt, de gamle former for indlæring i disse fag, men det betyder, at vi må finde ud af, hvordan vi kan styrke navnlig faget dansk. Det har man ikke taget højde for i det forslag, som jeg har forstået det har været vigtigt for den tidli-

[Bilgrav-Nielsen.]

gere undervisningsminister at demonstrere her i folketings salen. Man har jo ellers haft en mulighed for at ændre ved disse ting.

Et andet forhold, som man også har haft mulighed for at ændre ved, at nyformulere, er reglerne om afskaffelse af eksamen og afsluttende prøver. Mon ikke det her også var ret entydigt, at der nok var en vis velvilje i folketinget sidste gang i hvert fald over for en omlægning, over for en vis nydannelse på området. Det er der heller ikke taget højde for. Forslaget har stadig væk efter radikal opfattelse en slagside i retning af, at der hovedsagelig er tænkt på de boglige begavelse. Jeg tror, det er væsentligt, hvis vi vil bringe folkeskoleloven i bedre overensstemmelse med befolkningens ønske om undervisning for deres børn, at vi, navnlig efter at vi har udvidet undervisningspligten, er klar over, at de boglige fag skal have deres plads, men der skal også være en bedre plads for de mere praktisk betonedede fag, end der har været det tidligere. Også her kunne vi have ønsket, at man, når man nu gerne ville fremsætte et forslag, havde taget højde for dette problem.

Der er jo i forslaget givet plads for en større forældreindflydelse end i den skolelov, vi kender i dag, men jeg tror ikke, det er tilstrækkeligt. I den radikale gruppe er vi af den opfattelse, at det er et hovedanliggende for folketinget at lovgive sådan på folkeskolens område, at vi i endnu stærkere grad engagerer forældrene i skolens virksomhed. Det har ikke alene at gøre med selve den uddannelse, den undervisning, der skal gives børnene, men det har også noget at gøre med forældrenes forståelse for den situation, skolen befinder sig i.

Det er jo almindeligt kendt, at kløften, uddannelseskløften mellem de lidt ældre generationer og de unge bliver stadig større. Jeg tror, vi er nødt til, når vi debatterer en folkeskolelov, at tage højde for den situation derved, at vi gør det mere til, vi kan godt bruge udtrykket „en folkets skole“ end tidligere. Jeg ved godt, at vi her bevæger os på kanten af, hvad der hører hjemme under skolestyrelsesloven, men det er ting, som vi ønsker at debattere i sammenhæng.

Jeg tror, vi må erkende, at den udvidelse, der er gennemført af undervisningspligten, ører med sig, at vi må beskæftige os med,

hvordan vi kan gøre undervisningen under denne forlængede undervisningspligt mere jordnær, navnlig for de ældre aldersklasser, navnlig for 8., 9., 10. klasserne. Det har vist ikke nogen særlig mening at fastholde dem til et så langt skoleforløb, hvis ikke vi er i stand til at byde dem noget nyt, byde dem noget, som de selv synes har et rimeligt forhold til den hverdag, der omgiver dem. Jeg tror, det er her, problemet ligger, når der ligesom er vanskeligheder, forståelsesvanskeligheder mellem unge og forældrene, mellem skolen og forældrene.

Jeg tror altså, at vi, når vi debatterer skolelov her, for det første skal interessere os for at bringe skolen mere i kontakt med befolkningen. Det har også noget at gøre med de mindre skoler — ikke kun dem, men det har noget at gøre med de mindre skoler. Vi ved, at det har været svært for befolkningen i egne, hvor det kneb med at have et tilstrækkeligt grundlag for at bevare en skole efter de begreber, som folkeskoleloven arbejder med, og at der dér er opstået problemer.

Der tales nu om at lempe i de regler, hvorefter forældrene kan holde fast ved en mindre sogneskole. Undervisningsministeren var inde på, at man skulle gøre det lettere for forældrene at holde fast ved skolen ved at ændre i reglerne på forskellig vis. Man kunne måske vende sagen helt om ved at spørge: var det ikke rimeligere, om man sagde, at en skole ikke kan nedlægges, med mindre forældrene giver deres samtykke? Hvorfor skal man forlange, at der skal være 80 pct. af forældrene, der vil bevare den? Hvorfor ikke acceptere, at demokratiet har vundet indpas her i landet, og at et flertal må man rette sig efter? Jeg rejser det som et spørgsmål. Jeg synes, det ville være i god overensstemmelse med samfundets, med vores demokratiske holdning, hvis man ligesom kunne løse lidt op for dette her.

De små skolars problemer har også noget at gøre med de krav, man stiller til lærer-timforbruget, og jeg tror, vi skal se dette problem i høj grad i sammenhæng med den tendens og de ønsker, der efterhånden er ved at komme om, at vi skal stille kommunerne mere frit også i henseende til deres skolevæsen. Det er vel den almindelige opfattelse efterhånden, at vi må bevæge os mere i retning af at give bloktilskud til kommunerne.

[Bilgrav-Nielsen.]

Jeg tror, det vil få indflydelse på den måde, vi indretter skolevæsenet på. Det er klart, der skal være rammer omkring skolens virksomhed, men det er lige så klart, at når vi accepterer, at kommunerne selv skal have større indflydelse, ja, så må der også være større spillerum, og på samme måde må der også være større spillerum for forældreindflydelsen.

De bestemmelser, der har at gøre med de mindre skoler, er jo bestemmelser, der er afgrænset til §§ 14, 15 og 23, og jeg kan sige, at der i det radikale venstre er overvejelser i gang i retning af at give forældrene en større indflydelse på, hvornår de ønsker at give afkald på en skole eller opretholde en skole.

Der har været talt en hel del i dag om formålsparagraffen. Den skal jeg ikke gøre så forfærdelig meget ud af. Jeg synes, det er en lidt diffus diskussion at føre. Det er næsten, som om man tror, at ude i skolerne er denne formålsparagraf skrevet op med store typer og indrammet og hængt op på opslagstavlen. Sådan er det vist ikke. Jeg tror, det mere er folkeskolelovens indhold, der angiver formålet, end det er nogle enkelte sætninger indledningsvis, der gør det. Spørgsmålet er vel også, om ikke man frit kunne overlade til den enkelte skolekreds at angive formålet med den undervisning, man ønsker på stedet, angive formålet for den virksomhed, der skal finde sted i samklang mellem forældre, lærere og børn.

Min taletid er udløbet. Jeg håber, jeg har fået givet udtryk for, at det radikale venstre fortsat står på 9 punkts programmet, men at vi må indse, at der i situationen er vanskeligheder med at gå så hurtigt frem, som vi kunne ønske. Der er økonomiske problemer også, og jeg forstår på forslagsstillerne, at man her er lidt fleksibel; måske kunne man tænke sig en etapevis gennemførelse. Vi er rede til i udvalgsarbejdet at drøfte alle problemer, vi er i særdeleshed rede til at gå ind i en diskussion om, hvilke områder vi kan ændre på i den gældende lovgivning, uden at vi behøver at gennemføre lovforslaget i dets fulde helhed.

Flemming Jensen (KF):

Det er unægtelig nogle gange, vi har diskuteret dette emne, og jeg skal med det

samme røbe over for forslagsstillerne, at der vil næppe komme meget chokerende nyt i det, jeg skal sige om dette forslag.

Det er et forslag, der bl. a. bygger på, at man afskaffer prøverne, i hvert fald de eksterne prøver, og udsteder et afgangsbrev, der fortæller, hvilke fag eleven har været undervist i, og hvad hun eller han har arbejdet med. Jeg vil fjerne spændingen og sige, at det kan det konservative folkeparti ikke acceptere. Vi kan ikke godtage det, vi er imod det, således som en lang række organisationer af forskellig art har vendt sig imod det, og således som vi gjorde det, første gang vi havde det til behandling her i tinget.

Nu forstod jeg ganske vist på hr. Bilgrav-Nielsen, at det kunne være diffust at diskutere formålsparagraf. Men da formålsparagraffen jo immervæk er den, der skal fortælle noget om, hvad skolen skal rumme, så synes jeg nok, man må bruge et par minutter på det.

Sidste gang gjorde vi meget ud af formålsparagraffen. Man må medgive — som jeg gjorde det dengang over for den daværende minister — at det kunne være overordentlig besværligt at udforme den. Men jeg skal da indrømme også, at vi tror stadig såre lidt på en formålsparagraf, der blot indeholder nogle kønne ord om fantasi, selvstændig vurdering og tolerance, men ingenting — ingenting — om, at skolen fortsat bygger på tilegnelse af konkrete kundskaber. Uden det sidste bliver det efter vor opfattelse såre let en gang pædagogisk romantik.

Der ligger selvfølgelig ikke i dette, at vi opgiver samarbejdet, eller at vi vender os imod demokratiet i skolen eller sådan noget. Men jeg tror, man må erkende, at udviklingen, som den er foregået i skolen, og som en af de tidligere talere har været inde på det tidligere, er forløbet sådan, at der er visse ting, vi skal have slået fast. Jeg vil gerne have lov at citere formanden for Danmarks Lærereforening, der i en samtale med Dagbladet den 5. februar i år siger:

„En ting er omgangsformen, som i løbet af få år har ændret sig utroligt. Jeg er selv tilhænger af en fri omgangsform, men der må være grænser. Det skal ikke gå ud over nogen, at vi har fået det så frit . . .“

Når jeg drager dette frem, er det naturligvis, fordi der er mange, der åbenbart har

[Flemming Jensen.]

misforstået begrebet trivsel, og i det konservative folkeparti frygter vi, at misforståelsen kan blive endnu mere udbredt, hvis prøverne forsvinder. Skolen skal først og fremmest undervise, skolen skal lære eleverne noget. Jeg skal ikke her gå i detaljer om eksterne og interne prøver, det kan vi gøre nok en gang i udvalget, men blot sige, at det konservative folkeparti ikke kan acceptere en skole, der ikke slutter med en måling af elevernes kundskaber, en objektiv ekstern måling. Formen er vi, som vi tidligere har sagt, villige til at diskutere, naturligvis. Prøverne på forskellige niveauer må udarbejdes og afholdes af hensyn til eleverne, af hensyn til skolens funktion som arbejdsplads og af hensyn til den motivation, der ligger i, at man skal stå til ansvar for sit arbejde.

Selvfølgelig må en debat som denne i meget vidt omfang indeholde gentagelser, og derfor vil jeg nøjes med at pege på, at vi skal passe på de mange fag, vi placerer i skolen. Vi er også bekymrede over den svækkelse af kristendomsundervisningen, som vi kan spore en risiko for. Og vi frygter stadig, at § 3, stk. 3, kan føre til en urimelig konkurrence over for det frivillige idrætsarbejde.

Folkeskolen kan ikke fungere, uden at den er i overensstemmelse med befolkningens ønsker. Jeg har naturligvis ikke nogen opinionsundersøgelse ved hånden, men jeg har beklageligvis en ganske klar erindring om den 4. december 1973, en begivenhed, som jeg bl.a. må tolke som en protest mod, at vi herinde eksperimenterer for meget, sætter for meget i gang, som vi har for svært ved at overskue. Jeg tror, vi skal sætte os roligt ned og forsøge at forbedre forholdene i skolen og gøre det i den takt, hvori vi har råd.

Jeg ved ikke, hvad der egentlig dybere ligger i forslagsstillernes tanker om en etapevis gennemførelse, men det får vi jo mulighed for at drøfte i udvalget. Vi er naturligvis åbne — vi er altid åbne og elskværdige — over for en forhandling i udvalget, men vi vil da også gerne vide noget mere om de økonomiske konsekvenser. Det kan jo nok blive vanskeligt at forklare, hvis man i ét ministerium skal lave tvangssparing og i et andet

anvende millioner af kroner på reformer af denne art.

Vi deltager naturligvis med glæde og positiv indstilling i udvalgsarbejdet, men jeg vil også have lov at slutte med et citat, nemlig fra lektor Arne Hermann, mangeårig skolenævnnsformand i Gladsaxe, der i Berlingske Tidende den 19. februar 1974 skriver noget, som jeg stort set kan tilslutte mig. Han skriver:

„Lad os derfor få en reformpause på skolens område. Imens kan man luge vildskud og regering og folketing fastslå, at det er den offentlige skoles formål i et stabilt og trygt miljø at bibringe eleverne gode adfærds- og arbejdsformer, solide kundskaber samt bred almen orientering, så de selv på egen hånd kan vælge holdninger, leveveje osv.“

Ingolf Knudsen (CD):

Det er kun et år siden, folketinget sidst behandlede dette forslag ved en førstebehandling. Der kom imidlertid et valg imellem, hvilket nødvendiggjorde denne gennemsættelse. Jeg har i anledning af dagens debat læst ordførertalerne fra dengang igen. De var lange og til dels indholdsrige. Derfor kan det godt overvejes, om der siden da er sket et eller andet, der nødvendiggør nye overvejelser, eller om vi blot velvilligt skal sende lovforslaget over til behandling i udvalget uden mange kommentarer.

Det må i den forbindelse tillige understreges, at netop dette lovforslag fik en grundig førbehandling. Mange mennesker rundt om i landet sendte bidrag til den daværende undervisningsminister, ligesom forskellige organisationer fik indflydelse på den endelige udformning. Med i billedet hører også, at lovforslaget blev udformet over det af et enigt folketing vedtagne 9 punkts program, så set i den sammenhæng skulle man tro, at det måtte være ligetil at gennemføre lovforslaget som planlagt.

Mit udgangspunkt bliver derfor min personlige vurdering af tingene, helt blottet for politisk taktik, men alene dikteret af mit kendskab til børns behov og lærernes nuværende pædagogisk-didaktiske kunnen samt befolkningens opfattelse af, hvad undervisningsbehov og opdragelse er for noget.

[Ingolf Knudsen.]

For mig ser det ud til, at vi må se på følgende forhold:

Der er for øjeblikket ikke nogen grund til at tro, at der er ressourcer nok til at sikre et 12-årigt undervisningsforløb som en obligatorisk ordning, og der er heller ikke ønske om det i befolkningen. Derfor bør vi satse på en god 9-årig børneskole med et indholdsrigt 10. skoleår, som kan erstatte første basisår i de erhvervsfaglige grunduddannelser. Det vil sige, at 10. skoleår i folkeskolen skal kunne kompensere for første basisår i de erhvervsfaglige grunduddannelser. Dette fører over i debatten dels om folkeskolens fagrække, dels om, hvad der skal følge efter folkeskolen — og det sidste er ikke mindst vigtigt — samt tillige de alternative tilbud til folkeskolens ældste elever.

Med hensyn til fagrækken må jeg derfor anføre, at § 4 skal gennempløjes, så det klart kan defineres, at dansk, matematik, fremmedsprog og naturfag er basisfag, at geografi, historie, samfundsbeskrivelse, økonomi og forbrugerorientering kan sammenfattes i én emnekreds, at sløjd, formning, håndgøring, hjemkundskab i 3.-6. skoleår er én emnekreds, og at undervisningen på 7.-10. trin klart må indeholde tilbud om helt realistisk undervisning i bredt anlagte værkstedsfag, således at eleverne har fået kendskab til alle stoffers anvendelsesmuligheder og begrænsninger.

§ 8 må indeholde dette, at undervisningen på 7.-10. trin kan tilbydes på to niveauer i en overgangsperiode i fagene matematik, fremmedsprog og naturfag.

§ 12 handler om prøverne. Her må det indføjes, at eleverne får adgang til at gå op til prøve i visse nærmere fastsatte fag efter 9. klasse, såfremt der ikke sikres alle elever, der ønsker det, fri adgang til gymnasier, HF-kurser, handelsskoler og andre skoleuddannelser. Bliver der fri adgang efter 9. klasse, behøver man ikke at foranstalte prøver, men man kan alene arbejde med intern evaluering af hensyn til elevernes og lærernes individuelle behov for til stadighed at vide, hvor i udviklingen man befinder sig. Efter 10. klasse bør der efter min opfattelse under alle omstændigheder være adgang til for elever, der ønsker det, at blive vurderet på grundlag af relevante emner, de har været stillet over for i sidste kvartal af læse-

året. Dette af hensyn til eleverne og disses egen identifikation.

Jeg vil også gerne understrege, at jeg vil lægge megen vægt på, at lovforslaget bliver behandlet grundigt, og at man pr. 1. august 1975 kan gå i gang med en nogenlunde forberedt læseplan, hvor man bl. a. kan begynde at leve op til punkt 1 og punkt 2 i 9 punkts forslaget af 30. maj 1969, altså det om den fordomsfri revision af fag, stof, metoder og afsluttende prøver. Men jeg vil også lægge vægt på, at undervisningstilbuddene på 7.-10. klassetrin bliver så værdifulde og alsidige, at elevernes trang til skulkeri, sabotage og direkte vægning mod undervisning totalt ophører, og dette kan efter mit skøn kun ske, dersom vi lader praktiske, manuelle fag igen få indpas i skolens ældste afdeling.

Der er imidlertid mange, mange flere ting, som må med i overvejelserne, herunder læseplanudvalgets faghæfter, som vil kunne tilskynde til revision af stoffet, integration af flere fag, bedre lærersamarbejde, fornyelse af metoder og fornyelse af undervisningsmidler.

Lovforslaget tager heller ikke nok hensyn til de alternative tilbud, vi bliver nødt til at sætte op. Eleverne bør i de sidste skoleår have mange muligheder i deres undervisningsforløb. Der bør etableres et udvidet samarbejde mellem folkeskolen og de forskellige efter- og ungdomsskoler. Der bør være langt større mulighed for samarbejde mellem erhverv og uddannelse. Kort sagt: de sidste undervisningsår behøver ikke kun at være et folkeskoleforløb.

Dagens leder i Information under overskriften „Lærerne“ er inde på hele problematikken. Den påpeger det stadig større antal elever, som henvises til observationsklasser, som får specialundervisning eller psykiatrisk behandling. Lederen antyder, at folkeskolen befinder sig i en krise, og den fortsætter:

„Det er ikke uden videre de påstået gammeldags lærere, der er mest deprimerede. Sammenstødet mellem seminarieundervisningens nyeste pædagogiske metoder og ideer og så destruktionen, sløvheden, håbløsheden i klasseværelserne, har i de senere år taget pipet fra mange unge lærere. Ja, måske er det især dem, der nu irriteres kraftigst af den såkaldte progressive skole-

[Ingolf Knudsen.]

debat. Hvor nemt er det dog ikke at udforme de revolutionære principper i socialistiske tidsskrifter eller spille progressiv uddannelsesordfører fra folketingets talerstol. For slet ikke at tale om lederskribentens behagelige situation, når han tilbagelænet i sin lænestol udtænker de store visioner, som han ikke selv risikerer at skulle omsætte til praksis!“

Lederskribenten spørger videre, hvorfor lærerne ikke „med begejstring tager imod en så indlysende god reform“, og svarer: „Fordi tilværelsen ude omkring i skolerne for nogle lærere og elever er ved at blive et helvede og for de fleste i hvert fald ikke indbyder til drastiske ændringer, uden at både forældre, elever og lærere får fornemmelsen af overskud, tid og rum og erfaringer til at mestre en helt ny situation.“

Lederen efterlyser en undervisning, som direkte knytter sig til den produktive og sociale omverden, hvorudaf et konkret behov for viden og færdigheder opstår. Det er det egentlige problem — og jeg giver lederskribenten ret.

Men deraf følger også, at vi ikke kan diskutere en skolereform, hvis vi ikke samtidig ser på det omgivende samfund, og hvis vi ikke samtidig spørger: hvad sker der efter det første undervisningsforløb? Hvad tilbyder vi så? Hvilke uddannelsesmuligheder lever op til eller supplerer en revideret folkeskolereform?

Ja, det sidste har vi ikke drøftet endnu. Forstå det, hvem som kan.

Maigaard (SF):

Vi drøftede dette forslag første gang i januar 1973, og jeg lagde på socialistisk folkepartis vegne fire hovedsynspunkter til grund for det indlæg, jeg holdt dengang. Jeg fremhævede for det første, at en 12 års uddannelse — ikke en 12 års skole, men en 12 års uddannelse — er en vigtig og afgørende ting, og at afslutningen på de 9 års skolegang måtte ses i lyset af 12 års uddannelse. Jeg ønskede dernæst en mere børnecentreret skole udtrykt gennem ønsket om en faglig integration vendt mod lovforslagets stærkt fagopdelte skole. Jeg efterlyste den fordomsfri revision af fagrækken, som allerede blev nævnt i 9 punkts programmet i 1969. Jeg omtalte

for det tredje læseplanerne og ønsket om større lokal indflydelse og for det fjerde spørgsmålet om tid og penge i forbindelse med lovens gennemførelse.

Disse fire hovedsynspunkter er stadig væk basis for socialistisk folkepartis skolepolitik. Et af punkterne er noget opklaret, det er spørgsmålet om tid og penge. Der er blevet opklaret noget under udvalgsarbejdet, så det vil jeg derfor gerne komme tilbage til.

Når disse fire punkter er retningsgivende for os, så er det, fordi vi ønsker en uddannelsespolitik, som skal skabe større lighed i vores samfund. Uddannelse har mange forskellige formål. Der skal erhverves kundskaber, færdigheder, holdninger, og hvad ved jeg, men det, der er socialistisk folkepartis særlige opgave, er at sikre en uddannelsesmæssig lighed, dels fordi vi er tilhængere af lighed i samfundet af en lang række velkendte grunde, dels fordi de befolkningsgrupper, som gennem deres skat — de svarer jo skat til sidste hvid, disse befolkningsgrupper — holder hele det store uddannelsesapparat i gang, må have sikkerhed for, at de også får del i uddannelsen. Det er jo det interessante, at det gør de ikke i dag. De, der betaler gildet, er dem, der får mindst ud af uddannelsessystemet.

Lighedsdebatten har beklageligvis været knyttet til diskussionen om de højere uddannelser. Det mener jeg er forkert, for her i de højere uddannelser har den klassedeling fundet sted, som karakteriserer vores uddannelsessystem. Der har der fundet en social sortering sted. Dér ved vi godt, hvilke socialgrupper der kommer ind, og hvilke der ikke kommer ind, og vi repræsenterer altså dem, der ikke kommer ind.

Derfor mener jeg, at det er afgørende netop i en diskussion om lighed i uddannelserne — diskussionen om, hvordan man hindrer klasseopdelingen, hvordan man hindrer, at socialgrupperne puttes i hver sin bås i uddannelsessystemet — at samle lighedsdiskussionen om folkeskolen. Det er her, alle går. Det er her, den første sociale sortering, den første klassemæssige opdeling, finder sted, nemlig ved delingen efter 7. klasse. Dernæst må man samle lighedsdiskussionen om de 16—19-åriges uddannelse, om gymnasieuddannelsen, om erhvervsuddannelserne og om social- og sundheds-

[Maigaard.]

uddannelserne, for det er nemlig her, blandt de 16—19-årige, at den anden klassemæssige sortering finder sted i dem, der får uddannelse, og dem, der ingen får.

Lighedspolitikken må samle sig om de 12 første uddannelsesår, som må ses som en helhed, og dernæst må den tage fat på efter- og videreuddannelsen, på det problem, som skabes ved, at store grupper af befolkningen, omkring 70 pct., har en uddannelse, som består i 7 års skolegang. Det er her, lighedspolitikken sætter ind, ikke i de højere uddannelser.

Lighedspolitikken og folkeskolen. Når de to problemer mødes, rejser der sig nogle problemer. Det første problem, der rejser sig, er delingen efter 7. klasse. Jeg synes, det er fantastisk, at man kan føre fra højre side i salen og fra højre side i offentligheden en diskussion om politik i skolen og så sidde tavs og se på, at der foregår en politisk deling efter 7. klasse, nemlig en social deling, en deling efter pengepungen. Det er det mest politiske, der sker i den danske skole, delingen, klassedelingen efter 7. klasse. Den må væk. Den kan ikke accepteres.

Dernæst kommer spørgsmålet om karaktererne ind i billedet. Der er jo forskellige syn på skolen. Jeg hører ikke til dem, og socialistisk folkeparti hører ikke til dem, der hylder det, som man i en 10 minutters tale må kalde præstationsskolen. Det er nok så vigtigt, at man lærer at være sammen, at man lærer at være demokrat, at man lærer at omgås sine medmennesker, som det er, at man lærer disse præstationer, som måles med karaktererne, og derfor er det ved siden af delingen afgørende, at karaktererne kommer væk.

Det må de også gøre ud fra et lighedssynspunkt, for hvad er disse karakterer egentlig udtryk for? Ja, vi ved efterhånden — hvis vi ikke kunne se det selv, så ved vi det fra nogle af de undersøgelser, socialforskningsinstituttet har lavet; jeg tænker bl. a. på Bente Ørums om kulturkløften — at vores skole er skabt af, har fået lagt sin tradition af de højeste statuslag i samfundet, 10-15 pct. i samfundets top, og vi ved, at disse grupper har holdninger til tilværelsen, som er boglige, som er teoretiske, som er intellektuelle, og som ligger fjernt fra de prak-

tiske sider af tilværelsen, som det store flertal af denne befolkning lever bedst med, forstår og hylder.

Det er karakteristisk, at karaktererne er udtryk for, hvordan de højeste statuslag i samfundet ønsker at de laveste statuslag skal gerere sig. Karakterer vender den tunge ende nedad, og derfor må de væk. Det er politik, det er ikke acceptabelt i skolen, at det skal være sådan.

Dernæst må en lighedspolitik samle sig om skolens indhold. Der vil jeg pege på to problemer, som efter min mening er aktuelle. Det ene, som en række andre ordførere har været inde på, er spørgsmålet om fagintegration. Jeg hørte med interesse på hr. Ingolf Knudsens synspunkter på dette felt. Børnene må mødes og træffe meningsfyldte helheder i stedet for den myriade af fag, de møder efter forslaget. Det er det ene problem. Det andet er, at skolen må bygges op ud fra det synspunkt, at praktisk og teoretisk arbejde er lige værdigt. Det er det ikke i vores samfund; her er det teoretiske arbejde det mest ligeværdige. Men skolen må bygges op ud fra tanken om praktisk og teoretisk arbejdes ligeværd, hvis det skal være en skole, der bygger på et lighedssynspunkt.

Endelig må man føje til — andre har været inde på det også, og det har glædet mig — at skolen må åbnes ud til samfundet. Den tid må være forbi, hvor skolen er en lukket uddannelsesghetto, for at sige det stærkt.

I dag må lighedspolitikken vise sig ved, at man støtter lovforslagets tanker om at fjerne delingen efter 7. klasse, om at fjerne karaktererne, og der må føjes nogle synspunkter til om faglig integration. Videre fremme må den næste skolereform, vi skal i gang med, bygge på tanken om at ligestille praktisk og teoretisk arbejde, og den må skabe den samfundsåbne skole. At tale om reformpauser i forbindelse med folkeskolen er urimeligt. Virkeligheden står jo ikke stille. Reformerne må prøve i alt fald blot at holde takt med virkeligheden.

Af disse grunde er socialistisk folkeparti interesseret i, at der gennemføres en folkeskolereform. Vi takker fru Ritt Bjerregaard og andre, fordi forslaget er blevet genfrem-sat.

Der, hvor forslaget er stødt på vanskelig-

[Maigaard.]

heder, er i spørgsmålet om den økonomiske ramme. Og dér skal jeg gerne frejdigt tage om nældens rod og sige, at vi mener, at en reform, som naturligvis koster penge i form af højere lønninger, større lønudgift, må finansieres på den måde, at de, der får mere arbejde, naturligvis skal betales for det — arbejdet er sin løn værd — men vi mener ikke, at reformen giver anledning f. eks. til generelle lønforhøjelser i folkeskolen.

Jeg mener, at jeg med disse bemærkninger har taget fat på et af de ømmeste punkter omkring reformen, det, der har standset den hidtil, og jeg spørger ministeren — jeg spørger ministeren, fordi jeg synes, det var et sært surt indlæg, vi fik — er ministeren indstillet på at forhandle dette spørgsmål? Eller skal det være den sære, sure linje, som præger arbejdet i uddannelsesudvalget? Jeg synes, vi skulle få forhandlinger, ikke mindst når vi andre kommer og lægger op også til en forhandling om den økonomiske ramme. Vil regeringen forhandle, eller vil den ikke?

Chr. Christensen (KrF):

Det her foreliggende forslag til lov om folkeskolen er jo stort set identisk med det af tidligere undervisningsminister hr. Heinesen fremsatte forslag af 15. december 1972 og det af tidligere undervisningsminister fru Ritt Bjerregaard fremsatte forslag af 30. oktober 1973. De tanker om folkeskolens formål og indhold, som forslaget rummer, har jo været diskuteret i skole- og forældre-kredse og i den brede offentlighed nu i snart flere år.

Ved folketingets åbning i oktober udtalte daværende statsminister hr. Anker Jørgensen, at lovforslaget om folkeskolereformen, der ikke blev færdigbehandlet i sidste folketingssamling, ville blive genfremsat. Man kunne ikke af statsministerens udtalelse udlede noget om, hvorvidt forslaget ville blive genfremsat uændret, eller om der ville komme ændringer i forhold til forslaget af 15. december 1972. Man kunne måske have forventet, at der ville komme ændringer på væsentlige punkter under hensyn til den i den offentlige debat fremførte kritik af forslaget.

På grund af hr. Heinesens tilsagn ved

lovforslagets fremsættelse i 1972 om positiv vilje til at forhandle om forslagens enkeltheder med henblik på at sikre den bredest mulige tilslutning såvel i folketetinget som inden for de vide kredse i befolkningen, som ville blive berørt af forslaget, var der nok skabt en forventning om ændringer i det endelige lovforslag i retning af de ønsker, som store kredse i befolkningen og som en del af ordførerne her havde givet udtryk for med hensyn til i formålsparagraffen at fastholde formuleringen om skolens opdragende og kundskabsmeddelende opgave og med hensyn til at give eleverne muligheden for efter eget ønske at afslutte skolegangen med en statskontrolleret prøve. Desuden havde mange nok også set hen til, at den daværende undervisningsminister havde taget hensyn til de 78 pct. af befolkningen, som ifølge Gallup ønskede kristendomsundervisningen i folkeskolen bevaret i dens nuværende omfang.

Forventningerne med hensyn til en ændring af bestemmelserne om kristendomsundervisning blev yderligere sat i vejret, da hr. Heinesen i foråret 1973 på et offentligt møde meddelte i anledning af, at bestemmelserne i forslagens § 4, stk. 5, om, at undervisningen i kristendomskundskab skal påbegyndes senest på 3. klassetrin og gives i mindst 5 år, af nogle var opfattet sådan, at lovens bestemmelser var opfyldt, hvis der blev undervist i kristendomskundskab i 1.-5. klasse, hvilket kunne have til følge, at undervisningen i dette fag var afsluttet efter det 5. skoleår, at denne udvikling efter hr. Heinesens opfattelse ikke var til sigtet. Hr. Heinesen gav derfor tilsagn om, at man ville ændre forslaget derhen, at der skulle undervises i mindst ét af de fem år efter det 7. skoleår. Det skete ikke. Det glæder mig nu at erfare, at der tilsyneladende er forståelse for, at man i udvalget kan tage denne bestemmelse op til fornyet positiv overvejelse. Det siger vi mange tak for.

Der blev ikke ændret i forslaget, der fremkom den 30. oktober 1973, med hensyn til muligheder for eksamen eller muligheder for ændring i formålsformuleringen. Det forslag, der nu er fremsat, er i det store og hele, bortset fra nogle tekniske ændringer, i overensstemmelse med det forslag, der fremkom den 30. oktober 1973.

Dette forslag er ikke i overensstemmelse

[Chr. Christensen.]

med de skoletanker, kristeligt folkeparti har gjort sig. I et moderne samfund er uddannelsen en livsvarig proces. Det er vigtigt efter vor opfattelse, at uddannelsen ikke kun sigter på at tjene samfundets økonomiske behov. Samtidig med at uddannelsen tilgodeser det til enhver tid gældende behov for kundskaber, må den også stimulere og udvikle personligheden til frihed, men under ansvar.

Efter vor opfattelse tilhører børnene forældrene. Det er en fundamental menneskeret og pligt for dem selv at drage omsorg for, at deres børn bliver opdraget, men skolen er deres medhjælper i opdragelsen og uddannelsen af deres børn. Skolen har derfor sit mandat som medopdrager fra forældrene. Kun på den baggrund kan der virkelig skabes samarbejde og tryghed i forholdet mellem skole og hjem.

Efter vor opfattelse er folkeskolens opgave bl. a. på det kristne kulturgrundlag at udvikle børnene til frie, selvstændige og ansvarsbevidste samfundsborgere med den nødvendige grundviden og med en bred menneskelig forståelse og en etisk holdning. Set på den baggrund kan vi fra kristeligt folkepartis side anerkende mange gode og positive ting i det forslag, der er fremsat.

Vi anerkender, at forslagens § 2 pålægger folkeskolen at udføre sin gerning i samarbejde med forældrene, at §§ 4, 11 og 22 stærkt fremhæver forældrenes indflydelse og medansvar for deres børns skole, at forslagens § 2 udtrykker ønsket om en børnevenlig igangsætning og demokratisk skole. Vi kan også anerkende, at navnet kristendoms-kundskab er bevaret, og at forslagsstillerne har bibeholdt det tidligere fag religion som betegnelse for et fag, hvortil undervisningen om fremmede religioner og andre livsanskuelser kan henføres.

Vi anerkender også som noget positivt, at man i § 45 har sikret konfirmationsforberedelsen den nødvendige tid inden for folkeskolens almindelige undervisningstid. Men trods disse positive momenter i lovforslaget

er kristeligt folkeparti af den opfattelse, at forslaget på helt afgørende punkter rummer alvorlige fejlgreb.

Vi beklager, som jeg sagde før, at skolens formålsparagraf er udformet på en sådan måde, at skolens kundskabsmeddelende og karakterdannende opgave forflygtiges. I forslaget har man helt strøget de i den nuværende lov hjemlede udtryk som „nyttige kundskaber“ og „karakteregenskaber“ og erstattet dem med „oplevelse“, „åndsfrihed“ og „tolerance“. Vi føler, det er, som om den politiske målsætning er præciseret stærkere end den praktiske. Det er, som om der i lovforslaget er en tendens til, at social tilpasning går foran kundskabstildeling. Børnene skal have det godt i skolen, og det skal vi nok lære af det nye lovforslag endnu stærkere, men de kommer der også for at lære noget.

Freddy Madsen (DKP):

Det står vist klart for de fleste, at folkeskolen i sin nuværende form ikke fungerer tilfredsstillende. Det er således åbenbart, at den skæve sociale rekruttering til de højere uddannelser har sit udspring i folkeskolen, hvor opdelingen i to linjer frasorterer børn fra de hjem, der ligger i den nederste ende med hensyn til indkomster. Der er ingen tvivl om, at det ud over at ramme de enkelte børn også medfører, at samfundet går glip af betydelige intelligensreserver, der ellers kunne være udnyttet til en forstærkelse af den almene udvikling. Hvad værre er, synes der at være en tendens til, at den gennemsnitlige grundlæggende viden er stagnerende, eller måske endog i tilbagegang, som nogle undersøgelser synes at vise. Og det sker på en tid, hvor menneskehedens samlede erkendelse udvides i et stærkt tempo.

Årsagerne hertil er mange og kan ikke ses uden forbindelse med den almindelige kapitalistiske krise, der præger vores samfund. Det vanskeliggør mulighederne for at lave en god skole og bidrager til at lægge byrden på lærerne, som er næsten umulige at klare. Det er således svært at lave det fællesskab i

[Freddy Madsen.]

skolen, som er en af de nødvendige forudsætninger i et samfund, der ellers pumper folk fulde af forestillinger om, at det er den individuelle konkurrencementalitet, der skal være i højsædet.

Men ud over disse generelle faktorer gør det ikke tingene lettere, at man i årevis har forsømt at give skolen de nødvendige muligheder for at klare problemerne. Også på dette område er det planløsheden, der er det mest fremtrædende træk. Der fremsættes fra tid til anden lovforslag, og der holdes højstemte taler, der skal vise partiernes gode vilje, men her som på så mange andre områder, der gælder almindelige menneskers tarv, kniber det med at leve op til løfterne.

Nu hvor vi diskuterer nye nødvendige reformer, skal det understreges, at man endnu langt fra har opfyldt rammerne i loven af 1958. Vi har endda været vidne til, hvordan man i mere eller mindre berygtede spare-runder laver åbenlyse forringelser. Man skal mærke sig, at ved denne politik skaber man en voksende modvilje både i befolkningen og især hos lærerne mod at beskæftige sig med problemerne ud fra den meget rimelige betragtning, at det jo alligevel ikke fører til noget som helst.

Trods disse problemer er det nødvendigt at fastholde perspektiverne for de opgaver, som folkeskolen burde løse. Vi kan ikke have noget imod de almindelige betragtninger, der er gjort i formålsparagraffen i lovforslaget, men vi mener ikke, det er tilstrækkeligt.

Vores opfattelse af målsætningen kan sammenfattes i 4 punkter. For det første: undervisning og opdragelse må ske ud fra fredens interesser, bygge på humanistiske idealer og modsvare de fordringer, som styringen af den teknisk-videnskabelige revolution stiller det arbejdende folk over for. Eleverne skal undervises og opdrages i en ånd af venskab mellem folkene, fred og internationalt broderskab. De skal beskyttes mod vaner, der kan fostre racemæssig eller anden form for diskriminering.

For det andet: målet for skolens undervisning og opdragelse er alsidigt dannede demokratiske personligheder, der ikke kun er uddannet til at blive velkvalificerede fagfolk, hvorfor skolen skal sætte eleverne i

stand til at udvikle deres evner, deres personlige dømmekraft og sans for socialt og moralsk ansvar i fuld bevidsthed om, at deres energi og evner skal anvendes til at tjene deres medmennesker. Eleven skal derfor have indsigt i naturens og samfundets udviklingslove.

For det tredje: der skal udvikles et enhedsopdragelses- og undervisningssystem omfattende vuggestuer, børnehaver, enhedsskole integreret med videregående faglige og boglige uddannelser. Den 12-årige enhedsskole skal være obligatorisk og formidle en videnskabeligt orienteret almen-dannelse.

Endelig for det fjerde: skolen skal styres ud fra denne målsætning: den enkelte skole skal ledes gennem repræsentanter for eleverne, forældrene og lærerne.

Det er klart, at det er en ideel målsætning for et skolesystem, som heller ikke vi forestiller os kan gennemføres fra den ene dag til den anden, men det er også lige så klart, at set i lyset af denne målsætning er det foreliggende forslag ikke tilstrækkeligt til at fremme udviklingen i den retning på en måde, som vi synes er tilfredsstillende. Alligevel anser vi det for at være et fremskridt, som fortjener en positiv behandling.

Derfor vil det alligevel være rimeligt at se kritisk på en række af de svagheder, som forslaget indeholder. Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå ind på forslagets enkelte paragraffer, men holde mig til et par problemer, som jeg anser for at være af stor betydning.

Det kan efter vor opfattelse med sikkerhed siges, at målsætningen om en enhedsskole — og det er efter vor opfattelse det mest afgørende problem — ikke vil blive opfyldt med dette forslag. Bestemmelserne om tilvalg, der af nogle med rette kaldes for fravalg, og opdelingen i sideløbende kurser vil uden tvivl medføre en opdeling af eleverne, hvorefter stort set de samme grupper, som vi kender i dag, vil være destineret for henholdsvis en videregående uddannelse eller en tilværelse som ufaglært arbejder.

Forslaget om at erstatte konkrete fag med samfundsorientering kan synes meget progressivt, men jeg er ikke sikker på, at det er det. Det lyder tillokkende, at lærere og elever stort set selv kan vælge de emner, de anser for at være interessante, og det synes

[Freddy Madsen.]

vi også at man i vidt omfang skal give mulighed for. Men vi ønsker samtidig stærkt at understrege, at forudsætningen for at skabe frie mennesker, der selvstændigt er i stand til at vurdere de komplicerede fænomener, de oplever, er en omfattende indsigt i konkrete problemer, der kommer af elementær viden. Man skal således have færdigheder i dansk for at sætte sig ind i mere omfattende problemer. Man skal have indsigt i historien, hvis ikke synet på nutiden skal få en statisk karakter.

Basis for en samfundsorienteret undervisning, som vi er enig i, er altså, at man også oppe i de højere klasser fortsætter undervisningen i de fag, som giver et naturligt grundlag for, at eleverne kan danne sig et selvstændigt indtryk af de problemer, som de behandler.

Det er også ud fra den betragtning, at vi stiller os skeptisk over for forslaget om totalt at afskaffe enhver form for eksamen. Vi er enig i, at eksamen i den form, vi har nu, ikke er tilfredsstillende, at den tværtimod på den måde, den fungerer, er med til at fortsætte en opdeling i skolen, som fører også til skævheden i uddannelsessystemet senere hen på det sociale område. Men netop kravet om, at man skal sikre, at alle elever skal have en omfattende viden, gør det betænkeligt at afskaffe enhver form for prøver.

I den forbindelse tager vi i betragtning, at erhvervslivet er interesseret i en folkeskole, der giver netop den specialviden, der gør folk egnede til at løse deres opgaver i produktionen, mens de er modvillige over for kravet om en uddannelse, der tillige sætter folk i stand til kritisk at vurdere de samfundsmæssige problemer. Skal man sikre, at eleverne i folkeskolen har et tilstrækkeligt fond af viden på konkrete områder, og skal man sikre lige udgangspunkter i fortsættelsen i uddannelsesforløbet, er det nødvendigt, at man i en række fag finder frem til en eller anden form for prøvning og en vurdering, der i videst muligt omfang er hævet over subjektive opfattelser. Vi ved, at det er svært, men vi håber, at man kan finde frem til retningslinjer, der mest muligt imødekommer dette krav om en retfærdig bedømmelse.

Ved anden behandling skal vi vende til-

bage til en række af de enkelte paragraffer, men i øvrigt er det klart, at vi ønsker, at forslaget skal nyde fremme snarest muligt, og at vi i den forbindelse modsætter os de planer, regeringen har med hensyn til yderligere udskydelse.

Flygaard (DR):

Når man skal tage stilling til det foreliggende forslag, synes jeg, det er rigtigt, at man som det første punkt stiller op spørgsmålet, hvordan man bedømmer forslaget ud fra et uddannelsesmæssigt synspunkt, og at man derefter tager stilling til, om man inden for de økonomiske muligheders ramme har basis for at komme igennem med et sådant forslag, hvis det skulle blive vedtaget.

Jeg vil gerne pege på, at der jo er en større sammenhæng i hele uddannelsesforløbet, og at folkeskolen afgjort indtager en nøgleposition, fordi der i betydeligt omfang finder en afsmitning sted opad, alt efter hvilken ordening vi har i folkeskolen. Jeg føler også, at vi har et stort behov for, at man i hvert fald får skabt en afklaring, således at man ikke i folkeskolen og andre steder går i en venteposition, spændt på at se, hvad det næste skaktræk bliver, hvad den næste lovgivning vil byde uddannelsesområdet.

Jeg vil også gerne komme med den principielle betragtning, at vi i en periode, hvor vi i høj grad taler om en ressourceproblematik, da ikke bør få overlappning de enkelte skoletrin eller uddannelsesstrin imellem. Det må vi prøve på at undgå, i det omfang det overhovedet er muligt.

Jeg vil også gerne sige, at jeg tror nok, vi skal gennemføre en uddannelse, således at man inden for et normalt uddannelsesforløb får mulighed for at skifte skole. Jeg tror, det i et vist omfang ud fra et miljømæssigt synspunkt kan være en fordel, hvis det er således, at et skifte eller to finder sted. Jeg tror også, det må være en opgave med udgangspunkt i folkeskolen at skabe en skole, der helst sådan set skal være en skole for hele livet, for så vidt det nu måtte være muligt.

Jeg vil om eksamensproblematikken og den vurdering, der ligger i denne forbindelse, gerne sige, at jeg synes tit og ofte, at man ikke foretager den nødvendige sondring. Det, man bedømmer, når man giver en karakter, er jo det rent faglige; så kan

[Flygaard.]

man tage op til vurdering og diskussion, hvilken form en sådan eksamen og karaktergivning skal have, men jeg tror ikke, den kan undværes. Uanset hvordan karakterbedømmelsen falder ud i det enkelte tilfælde, og uanset hvilken eksamen man får, vil jeg gerne understrege som noget centralt, at der ikke i en sådan faglig bedømmelse ligger nogen menneskelig bedømmelse af den pågældende. Den enkelte kan være et lige så godt menneske, uanset hvilken faglig kvalifikation vedkommende måtte vise sig at være i besiddelse af.

Jeg vil også gerne til indledning her sige lidt om, at jeg håber, de gamle partier ikke i for høj grad måske vil være bundet af, hvad der er sagt under tidligere behandling her i folketinget, for jeg tror, det er af afgørende betydning, at vi når frem til en afklaring først på folkeskolens område og derefter videre op; jeg har da også forstået socialdemokratiet således, at man er villig til at gå ind i en forhandling, og at man også er villig til at bøje af for at nå et fælles resultat.

Jeg vil gerne her knytte nogle principielle betragtninger til, set ud fra mit partis synspunkt. Den uro og den debat, der gennem mange år har været omkring hele uddannelsessektoren, hænger dels sammen med en stærk udvikling og en deraf følgende stor reformiver, dels med det faktum, at der ikke er blevet givet mulighed for at arbejde med en lov og dens muligheder, før en ny lov er blevet presset ned over uddannelserne, og endelig med, at de sociale skævheder, man siger man vil fjerne, ikke er mindsket.

Retsforbundet mener, at reformerne på en række områder ikke svarer til de mål, der er stillet op; samtidig kan vi pege på, at erhvervslivet ikke får de uddannelser, det har behov for, og vi synes også at måtte konstatere, at de sociale skævheder i vidt omfang er blevet bevaret. Vi anser det for en politisk opgave, at samfundet betaler for sin interesse og sit behov for uddannelserne ved at sørge for, at faciliteter og læreresressourcer er til stede, og ved at betale den almene uddannelse, som det er samfundets ønske at alle modtager.

Jeg skal gøre nogle få bemærkninger vedrørende problematikken omkring børnehaveklasserne og derefter nogle bemærknin-

ger, der i højere grad har relation til problematikken omkring grundskolen.

For så vidt angår børnehaveklasserne, tror jeg, det er karakteristisk for det moderne industrisamfund med dets store miljøforskelle, at der er et vældigt behov for at skabe kontakt, at børnene får mulighed for at lære samfundet, dets omgivelser, at kende. Dette medfører, at et større eller mindre antal børn begynder i skolen med sociale og adfærdsmæssige handicap, som kan have langvarige og skadelige virkninger på hele undervisningssituationen for klassen og for eleverne. På den baggrund tror vi, at der ligger noget fornuftigt i synspunktet om børnehaveklasserne.

Hvis vi vender os til den almindelige grundskole, altså efter at børnehaveklassestadiet er overstået, tror jeg nok, at man i starten skal have det, man kalder en udelst skole. Man kan jo diskutere, hvor langt man rent faktisk kan beholde den, hvis det er således, at det viser sig, at man i vidt omfang går over til en betydelig grad af tilvalg. Men jeg vil gerne som en afsluttende bemærkning her sige, at jeg tror, det må være noget centralt i vores uddannelse inden for folkeskolen, at vi koncentrerer os omkring de centrale fag, nogle ville sige de gamle fag, dansk og regning og måske sprog, således at vi med et sådant alment udgangspunkt får et bedre grundlag for at tage en efterfølgende erhvervsfaglig uddannelse eller boglig uddannelse i den ene eller den anden retning.

Heinesen (S):

Mit partis skolepolitiske ordfører, fru Ritt Bjerregaard, vil kommentere de forskellige synspunkter, der har været fremme vedrørende selve forslaget, og det skal jeg derfor ikke gøre bemærkninger til. Men jeg bliver desværre nødt til at gøre en enkelt bemærkning til undervisningsministeren, som jeg ikke kan se i dette øjeblik, men som jeg håber alligevel får kolporteret budskabet.

Undervisningsministeren gav udtryk for forundring over, at socialdemokratiet har genfremsat dette forslag. Undervisningsministerens forundring skyldtes, at der var indgået forlig mellem socialdemokratiet og regeringen om en bestemt spareplan, et forlig, som indebærer, at regeringen har fra-

[Hinesen.]

faldet nogle af sine sparelovsforslag, som ministeren så rigtigt sagde.

Nu må jeg sige til ministeren, at nu må ministeren studere dette forlig, for ministeren har ganske misforstået forliget i relation til dette forslag. Dette forslag har, for så vidt angår forliget, relation til spørgsmålet om lovreserven, og i tilknytning til den formindskede lovreserve er det anført, at socialdemokratiet tager til efterretning, at regeringen mener, den formindskede lovreserve er tilstrækkelig. Heri ligger, som det er tilkendegivet over for regeringen, at socialdemokratiet vil undlade at stemme for den reducerede lovreserve, at vi føler os fuldstændig frit stillet med hensyn til, hvilke forslag vi vil fremsætte, og at vi agter at søge det foreliggende forslag fremmet mest muligt. Ministeren har altså ingen anledning til forundring.

Endnu mere uforståelig bliver ministerens forundring, når forslagsstillernes fremsættelsestale indeholder et klart tilsagn om at ville forhandle forslaget økonomiske konsekvenser, hvad vi i øvrigt har tilkendegivet ved flere tidligere lejligheder.

Endelig skal jeg da for en ordens skyld sige til ministeren, at socialdemokratiet ikke har afvist at fremskaffe kompenserende besparelser. Vi betragter nemlig ikke besparelser som noget, der er løsevet fra vores politik i øvrigt. Vi lægger vægt på denne reform, og det er vi parat til at drage de økonomiske konsekvenser af.

Jeg må måske gøre en enkelt undtagelse med hensyn til at gå ind i debatten omkring specielle synspunkter, der er rejst, over for hr. Chr. Christensen, fordi hr. Chr. Christensen henvendte sig direkte til mig; det var vedrørende forslaget om kristendomsundervisning. Dér vil jeg gerne sige for en ordens skyld, at hvad jeg har lovet hr. Chr. Christensen i forhandlinger med ham og i øvrigt på offentlige møder om ændringer i forslaget vedrørende kristendomsundervisningen, det står jeg selvfølgelig ved, og når forslaget ikke er ændret på dette punkt, skyldes det alene, at man ikke ændrer et genfremsat forslag, som ikke er færdigforhandlet i folketingets uddannelsesudvalg, hvad forslaget jo ikke blev.

I øvrigt vil jeg gerne give udtryk for glæde over, at ingen ordførere ved denne

lejlighed har afvist at udvalgsbehandle forslaget, selv om regeringen øjensynlig mente, at tingets arbejde med en reform, som vi er begyndt på, og som er baseret på en enstemmig folketingsbeslutning af 30. maj 1969, kunne sættes i stå. Den sidste ændring af folkeskoleloven, som vi foretog i 1972, kan ikke stå alene, og det tror jeg samtlige partier, der gennemførte denne ændring, også de, der undlod at stemme for den, er enige om. Vi skylder folkeskolen, dens elever og dens lærere, at vi fortsætter arbejdet, og jeg er tilfreds med, at der nu er skabt mulighed herfor.

Ingeborg Gjerding (FP):

Det er kun for en ganske kort bemærkning. Det foreliggende forslag bygger på, at man fjerner prøverne, og dér er jeg ganske uenig med hr. Maigaard. Prøverne er jo netop til for at sortere de bedst egnede og de mest karakterfaste fra. Alene det vil spare på uddannelsespengene, foruden at det vil virke som en adgangsbeholdning til en højere uddannelse. Prøver har i hvert fald ikke social slagside. Det er nemlig ganske meningsløst, at de unge spiller tiden på en uddannelse, de ikke kan gennemføre alligevel. Jeg tror, at alle disse let tilgængelige uddannelsespenge frister til uddannelse; det kender jeg flere eksempler på.

Desuden er det ikke officerer, vi mangler, men soldater. Mange tror, det er finere med en boglig uddannelse end med en faglig, men det må være individuelt. Jeg vil i hvert fald ikke stemme for det. Det må bare være sådan, at man senere kan skifte uddannelse, hvis man føler sig anbragt på en forkert hyld.

Arne Bjerregaard (KrF):

Det var hr. Maigaard, der foranledigede, at jeg gik herop, med sine bemærkninger om lighed i uddannelsen. Vi har lighed i uddannelsen i folkeskolen, men vi har ikke en samling elever i folkeskolen, som er ensartede med hensyn til intelligens, og det kan vi aldrig få dem til at blive, dertil er vi nu engang skabt for forskellige, og det bliver vi nødt til også i skolen at indrette os efter. Det er en umulighed at tro på, at man kan undervise ganske ensartet, uanset hvilken intelligens eleverne er i besiddelse af.

At det skulle være en social deling, vi fore-

[Arne Bjerregaard.]

tager i folkeskolen, vil jeg karakterisere som det rene vrøvl. Jeg har været med til at dele elevklientelet i skolen i mangfoldige år, og der har aldrig været skelet hertil. Og jeg kan garantere for, at mange fra de laveste niveauer er kommet ind i realklasserne, og at mange fra de højere ikke er kommet derind. At der så kan være miljømæssige forhold, som gør, at der måske vil være en større procentdel fra de højere lag, der kommer derind, ja vel, det skal jeg anerkende, sådan er det, men det hæmmer vi nu engang ikke ved at sige, at vi prøver på at undervise, som om der ikke var nogen forskel på menneskers intelligens.

Så skal karaktererne væk, og hvorfor skal karaktererne væk? Fordi man ønsker den lighed ikke for elevernes skyld, men for dem, som bagefter kan komme til at manipulere med dem. Man fremfører tit, og det har jeg hørt mangfoldige gange, i debatten om folkeskoleloven, at det er Anes søn i kæret, man tager hensyn til; så sandelig bliver det ikke Anes søn i kæret, man tager hensyn til. Det har været sådan, at når Anes datter eller søn havde mulighed for ved hjælp af sine evner at nå til en god eksamen, så kunne vedkommende få mulighed for at komme videre i de højere uddannelser på dette bevis. Hvad nu? Hvem skal nu bestemme, hvem der kan gå videre? At det er de mennesker, som ønsker at bestemme, at kun de, der har de rette meninger i dette samfund, skal have lov til at gå videre, det bliver konsekvensen, hvis man fjerner prøverne helt fra vores skoler. Om de så skal omarbejdes, skal jeg ikke på nuværende tidspunkt tage stilling til. Jeg kan kun sige, at efter mangeårige erfaringer har jeg fundet ud af, at gennemsnittet af karaktererne aldrig ligger langt ved siden af det almindelige daglige niveau.

Det, der er beskæmmende, når man diskuterer skolespørgsmålet, er, at man ønsker demokrati i skolen på den måde, at mennesker nu engang skal gøres lige, hvor de ikke er lige. Det, der er væsentligt, er at begynde at respektere mennesker dér, hvor de udfylder en funktion i samfundet, hvad enten det så er skraldemanden, eller det er ekspeditionssekretæren eller kontorchefen, eller hvilken stilling de nu har fået i dette samfund; det var dér, man skulle sætte ind og respektere

mennesker for deres arbejde og ikke for deres uddannelse. I stedet for prøver man altså nu at gå en genvej og sige: alle skal have uddannelse, men vi skal ikke kontrollere denne uddannelse, så har man gjort mennesket lige. Det er despekt for mennesker med de evner og anlæg, der nu engang er dem givet.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ritt Bjerregaard) (S):

Først vil jeg takke for de bemærkninger, der er fremkommet, og også for de positive tilsagn om at gå i gang med et udvalgsarbejde.

Så skal jeg knytte nogle enkelte principielle bemærkninger til forslaget, før jeg går i gang med at kommentere det, der er sagt.

Det er klart, at en folkeskolereform må blive meget omfattende, og at den også må påkalde stor interesse. Alle mennesker kender skolen, alle har erfaringer fra den, og alle interesserer sig for, hvad den indeholder. Som politikere har vi derfor et meget stort ansvar for, at alle mennesker kan vide, hvad det er, vi vil med skolen, og jeg er glad for, at der er sket en afklaring med den debat, vi har haft her i dag.

Der har, som mange skoleordførere har været inde på det, været en klar linje fra folketingets principbeslutning i maj 1969 og til det socialdemokratiske forslag. Man kan sige, at den skole, lovforslaget lægger op til, på mange måder er realiseret i dag. Ved brug af forsøgsparagraffer i den nugældende lov har den enkelte skole og kommune arbejdet sig frem til denne skole, og de har derfor reageret kraftigt, da det viste sig, at man nu pludselig ikke vidste, hvad der skulle ske.

Jeg skal nøjes her med at henvise til nogle enkelte, først formanden for Danmarks Lærerforening, Jørgen Jensen, som i fagtidskriftet Folkeskolen for den 10. januar 1974 siger:

„Jeg kan kun sige, at jeg meget håber, at man i folketinget snart vil vedtage en skole-reform. Mange steder er man jo som følge af kommunal velvilje langt inde i reformarbejdet, og det er at ødelægge skolens arbejde, hvis man bliver ved med at udskyde en af-gørelse.“

Lederen i bladet Skole og samfund, som jo er tilknyttet foreningen af samme navn,

[Ritt Bjerregaard.]

som først og fremmest er en forældreforening, formulerer det på denne måde:

„Det er nok værd at fastholde, at vi ikke står over for en skolereform. Vi er midt i den, og der kan næppe blive ro omkring skolen, før denne reform er færdiggjort.“

Lidt længere nede siges det, idet lederen blev skrevet, før resultatet af valget var kendt:

„Uanset folketingets sammensætning efter valget må det være dets forpligtelse nu at gøre det færdigt, et næsten enstemmig folketing gennemførte ved 9 punkts programets vedtagelse for 4 år siden.“

Jeg er ganske enig i begge disse betragtninger, og jeg synes derfor, som jeg understregede det før, at det er rart, vi har fået præciseret også de nye partiers stilling til dette meget væsentlige lovforslag.

Grundlaget for reformen er som bekendt et ønske om at give eleverne i folkeskolen et ligeværdigt grundlag for deres fortsatte uddannelse. Reformen er et led i de bestræbelser for øget lighed og retfærdighed, som er et fremtrædende træk i den almindelige demokratiske udvikling. Dette indebærer, at eleverne i princippet holdes sammen i udelte klasser gennem hele grundskolen. En fælles undervisning foregår omkring de centrale fag, og tilvalgene må ikke begrænse de videre uddannelsesmuligheder.

Det var bl. a. på denne baggrund, at Højby-betænkningen om de 16-19-åriges uddannelse fremkom, og lad mig parentetisk bemærke, at jeg håber, folketinget også får lejlighed til at drøfte de problemer, der var rejst i denne betænkning.

Jeg skal dernæst knytte nogle kommentarer til nogle af de bemærkninger, der har været fremme. Først til ministeren, som jeg allerførst vil takke for et positivt tilsagn om i uddannelsesudvalget at medvirke til en fortsat drøftelse af dette forslag, som man, som hr. Heinesen understregede det, var i fuld gang med at behandle.

Når der ikke er fremkommet ændringer i dette lovforslag, hænger det altså først og fremmest sammen med, at uddannelsesudvalget var i gang med en behandling, at der var stillet en lang række spørgsmål, og at der var en lang række politiske drøftelser i gang, som ikke var afsluttet. Men det hænger også sammen med, hvad socialdemokra-

tiet gang på gang har understreget, at vi ønskede en bred opbakning omkring denne folkeskolereform og derfor var villige til i udvalget at gå ind i de fornødne forhandlinger og tage de fornødne drøftelser, således at der kunne opnås en bred enighed.

Jeg er også glad for, at ministeren understreger, at venstre er tilhænger af den udelte skole med tilvalgsmuligheder; det ligger helt på linje med, hvad dette reformforslag rummer.

Der har været forskellige bemærkninger til formålsformuleringen og først og fremmest til anvendelsen af ordet kundskaber. Jeg har lidt svært ved at se, at man kan hidse sig særlig op over for, om man anvender ordet kundskaber eller ordet viden. Jeg har svært ved at se, der er nogen forskel, og man siger jo direkte i formålsformuleringen, at eleverne skal gives mulighed for at tilegne sig viden, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer. Jeg mener, det på fuldt fortræffelig vis dækker, hvad de fleste har ment, når de har talt om kundskaber; men for mig vil det ikke være afgørende, om man anvender det ene eller det andet udtryk.

Ministerens var også inde på spørgsmålet om prøver, ligesom en lang række andre talere har været det, og spørgsmålet om afslutningen af det 9-årige grundskoleforløb. Vi har i udvalget tidligere givet tilsagn om, at vi gerne vil være med til at overveje prøver på den ene eller den anden måde i dette forløb, men at vores betænkelighed har været knyttet sammen med de sideløbende kurser og den forskellige kompetence, der kan opstå, hvis man ikke tager højde for sammenhængen imellem netop denne deling og prøverne. Men vi er villige til at se på, hvilke forslag der kan komme frem, og se, hvad der kan komme ud af det.

Vi har også givet tilsagn om, at fagtrængslen på mange måder kunne trænge til en revision, og at der var grund til at overveje, hvad vi kunne gøre vedrørende de praktiske fag.

Så var ministeren og venstres ordfører inde på spørgsmålet om de mindre skoleenheder. Jeg går ud fra, at det nærmest er overflødig at understrege, at der er en stærk forbedring i det lovforslag, der ligger her, og at vi i øvrigt meget har understreget, at man netop med hensyn til de mindre

[Ritt Bjerregaard.]

skoleenheder nu har fået fastlagt en procedure, der betyder, at beslutningen skal træffes ude i den enkelte kommune.

Jeg tror, det var hr. Bilgrav-Nielsen, der var inde på spørgsmålet om lærerskema-timerne; det falder helt i tråd med, hvad der er indeholdt i dette lovforslag.

Hr. Halvgaard var inde på, at vi var med til at undervurdere befolkningens dømmekraft. Deroverfor vil jeg understrege, at jeg mener, dette forslag er udtryk for præcis det modsatte. Det er jo nemlig sådan, som adskillige har fremhævet det, at forslaget har været ualmindelig grundigt forberedt. Der har været et udkast, der har været en lang debat, der er sket ændringer, før det er blevet et egentligt forslag, og jeg tror, at alle, der har arbejdet med uddannelsespolitiske spørgsmål her i folketinget, vil kunne redegøre for, hvilken enorm mødevirksomhed der har været specielt omkring dette forslag og de tanker, der ligger i det.

Jeg vil godt bekræfte over for hr. Brøndlund Nielsen, at der ikke er en mindre forhandlingsvilje fra socialdemokratiets side, fordi forslaget er fremsat uændret; jeg har redegjort for, hvorfor denne procedure er valgt.

Det samme vil jeg sige til hr. Bilgrav-Nielsen, som var inde på, hvorfor vi ikke har ændret det, hvorfor der ikke var kommet nyformuleringer; det er mit absolutte indtryk, at vi kan nå frem til disse nyformuleringer og disse ændringer i udvalget.

Jeg er ikke enig med hr. Flemming Jensen i, at valget den 4. december i fjor viste, at der herinde fra folketinget var eksperimenteret for meget. Jeg skal ikke gå ind i en lang analyse af, hvorfor valget fik det resultat, det fik. Men hvis man bruger folkeskolereformen som eksempel på, at man har eksperimenteret for meget, mener jeg i virkeligheden, at hr. Flemming Jensen er meget langt ude. Som jeg understregede før, er der meget få forslag, der har været gennemdrøftet så omhyggeligt og i så lang tid som dette, og man har oven i købet haft en principbeslutning fra 1969 af et enigt folketing at lægge til grund for debatten. Derfor synes jeg nok, man må sige, at det ikke er på dette område, vi trænger til en reformpause; her står vi netop midt i

et forløb, og vi kan ikke bare standse midt i det hele.

Til hr. Ingolf Knudsen vil jeg sige, at jeg lyttede med stor interesse til de forslag til ændring af fag til emnekredse, der blev stillet. Jeg synes, det var interessant at få dem overvejet nærmere i udvalget.

Jeg synes også, det var en god formulering, der blev givet vedrørende prøverne. Jeg forstod hr. Ingolf Knudsen på den måde, at han sagde: hvis man ikke vidste, hvad der skulle ske efter 9. klasse, og hvis man ikke fik overbygningen for de 16-19-årige, befandt man sig i en lidt anden situation, end man havde forudsat, da man første gang debatterede lovforslaget. Det er jeg enig i, og jeg er enig i, at det er baggrunden for at tage den side af sagen op til ny vurdering.

Jeg er også enig i, at mange af problemerne i folkeskolen netop angår 7.-10. klasse.

Til hr. Maigaard vil jeg sige, at jeg var meget enig med ham i den argumentation, han fremførte som begrundelse for den udelte skole, og jeg er også enig i, at hvis vi kunne nå frem til en større åbning ud til samfundet med skolen, ville det være rart. Jeg kan se, at tiden er udløbet....

Formanden:

Der er 2 minutter til.

Ritt Bjerregaard (S):

Er der 2 minutter til? Tak, så kan jeg nå at sige til hr. Chr. Christensen fra kristeligt folkeparti, at de ændringer, som også hr. Heinesen var inde på, selvfølgelig vil blive viderediskuteret i uddannelsesudvalget, og at vi selvfølgelig står ved de ting, der tidligere er udtalt.

Jeg har ikke nogen bemærkninger til hr. Freddy Madsen, som jo nærmest kom med et helt uddannelsesprogram.

Til hr. Flygaard vil jeg blot understrege, at jeg er ganske enig med ham i, at børnehaveklasserne er en meget væsentlig del af folkeskoleområdet. De indgår selvfølgelig kun indirekte i dette lovforslag, men jeg ville synes, det var spændende, hvis vi med udgangspunkt heri kom ind i en debat ikke kun om børnehaveklasserne, men om indskolingsproblematik i det hele taget, sammenhængen imellem børnehaveklasser og 1.-2. klasser. Det var noget, den tidligere

[Ritt Bjerregaard.]

socialdemokratiske regering arbejdede med, men som vi ikke nåede konkrete resultater med, så vi går meget gerne ind i et konkret arbejde om dette område.

Så var det meget fristende at gå ind i en lang principiel diskussion med hr. Arne Bjerregaard, som snakkede om ligheden og det ensartede. Man kunne få det indtryk, at hr. Arne Bjerregaard mente, han kunne tage patent på, hvad der var menneskelighed, og hvad der ikke var menneskelighed. Jeg mener ikke, at lighed er ensbetydende med, at alle mennesker er ens eller skal være ensartede. Det, vi har understreget med den lighed, vi har ønsket i forbindelse med folkeskolen, er, at der ikke skal være formelle hindringer for en videre uddannelse, og den lighed består altså i, at alle, der har gennemført en 9-årig grunduddannelse, skal have mulighed for selv at vælge en fortsat uddannelse. Dermed er ikke sagt, at alle er ens.

Jeg vil slutte med at takke for de positive tilsagn om at gå i gang med arbejdet i uddannelsesudvalget og håbe, at denne debat har afklaret nogle af de problemer, som har været meget store ude omkring i skolerne, hvor man har været i gang med det praktiske arbejde.

Halvgaard (FP):

Jeg ved ikke, hvor meget kendskab hr. Maigaard har til arbejdet i den danske folkeskole og til forholdet mellem lærere og elever, men hr. Maigaards indlæg tyder ikke på et sådant kendskab, når han kan påstå, at der er sociale skævheder ved en deling efter 7. klasse, og i det hele taget at der findes sociale skævheder og urimeligheder i folkeskolens arbejde. Det er ikke rigtigt, og jeg vil nærmest betegne det som en mistænkeliggørelse af skolens og lærernes opgave, der netop er at vejlede eleverne på bedste måde og få dem placeret i et niveau, der passer dem bedst.

Uddannelsesmæssig lighed fås netop kun ved stadig væk at beholde karaktergivning,

således at det alene er elevens dygtighed, der betinger adgang til statsfinansieret videreuddannelse.

En deling efter 7. klasse er alene et spørgsmål om at få eleverne placeret netop i et klasseniveau, hvor de føler sig hjemme og kan konkurrere på lige fod inden for samme interesseområde. Når eleverne på den måde er delt efter anlæg og interesseområder, kan konkurrenceelementet igen accepteres i form af karaktergivning og vurdering af den enkelte elevs indsats. Det er simpelt hen et naturbehov, som er nødvendigt og ikke kan fjernes. At ville forsøge derpå er fuldkommen absurd og vil medføre utilfredsstillende og ulykkelige tilstande for flertallet og gøre alle elever i den danske folkeskole lige uvidende.

Både børn og voksne kan lide at tumle med problemerne, og de kan lide at løse dem, men forlanger samtidig også, at resultatet vurderes.

Undervisningsministeren (*Tove Nielsen*):

Jeg vil blot lige sige til hr. Heinesen, at jeg ikke har misforstået forliget. Det er jeg fuldstændig sikker på jeg ikke har.

Jeg delte det netop bevidst op og sagde: i forliget ligger der det, at regeringen har måttet afstå fra at fremsætte visse lovforslag, hvori der lå nogle besparelser på undervisningsområdet. Nu står vi så og diskuterer et lovforslag, som vi ved koster en hel del penge — den tidligere regering må vide det, eftersom man selv har måttet udskyde det af økonomiske grunde én gang. Så sagde jeg blot, at selv om det ligger ud over forliget og ikke har noget med det kommende finansår at gøre, men først det næste igen, ville det dog have været ønskværdigt, om socialdemokratiet allerede på nuværende tidspunkt ville være med til at anvise nogle måder, man kunne spare på, så vi havde lettere ved af økonomiske grunde at køre det igennem. Jeg har altså ikke misforstået forliget, jeg har ikke blandet de to ting sammen.

Så sad jeg ærlig talt og blev helt betænke-

[Undervisningsministeren.]

lig, på samme måde som jeg blev det, da hr. Maigaard kom med sin slutreplik; man sidder og tænker: har man virkelig sagt noget helt andet end det, man af et ærligt hjerte har kæmpet for og arbejdet med igennem et par år? Jeg blev meget beroliget, da fru Ritt Bjerregaard kom herop og takkede for, at jeg var indstillet på at forhandle positivt; det er jeg selvfølgelig, men hr. Maigaards slutreplik skal alligevel ikke stå uimodsagt. Jeg synes nok, det i høj grad var overspillet, når mit indlæg blev karakteriseret som sært og surt.

Jeg har ligesom hr. Maigaard antydet nogle områder, hvor vi ønsker nogle ændringer i det lovforslag, vi behandler, og hr. Maigaard og jeg har endda været enige på visse områder — her tænker jeg først og fremmest på fagtrængslen og på de praktisk betonedede fag. Men måske er disse bemærkninger fra hr. Maigaards side også sære og sure.

Regeringen har på ingen måde sagt nej til at forhandle lovforslaget. Vi har ikke afvist lovforslaget. Vi er fortsat positivt indstillet på at kunne nå frem til, når tiden er inde, når økonomien er til det, virkelig at få en fornuftig folkeskolelov.

Maigaard (SF):

Jeg kan forstå på ministeren, at hun af et ærligt hjerte ønsker at forhandle, og at det, hun har sagt, er, at hun har antydet nogle områder, hvorom der skal forhandles; jeg må erklære mig helt tilfreds, hvis det er antydede områder, der skal forhandles af et ærligt hjerte.

Jeg savnede en enkelt islæt i fru Ritt Bjerregaards indlæg, som jeg godt vil spørge til. Jeg glædede mig nemlig, da forslaget kom frem, fordi det var en klar bekendelse til en lav klassekvotient. Det er det i kraft af de bestemmelser, det indeholder om central tildeling af lærertimer. Fru Ritt Bjerregaard var i sin ministertid ude med bemærkninger, som kunne tyde på, at socialdemokratiet ville fravige linjen om en lav klassekvotient. Jeg vil gerne spørge, om dette, at forslaget nu er fremsat uændret, skal forstås sådan, at man nu står fast på den gennemsnitlige klassekvotient, som lovforslaget indeholder.

Så må jeg sige, at det, der har forbavset

mig mest i den debat, der har været ført her — der har jo været sagt et og andet — har været, at repræsentanten for kommunisterne, hr. Freddy Madsen, har taget standpunkt for eksamen. Der er i den danske uddannelsesdebat en lang linje, en central linje, et helt afgørende skel i kampen for en bedre skole, mellem de autoritære og de frisindede, mellem dem, der går ind for præstationsskolen, og dem, der går ind for samværsskolen, mellem dem, der går ind for sorteringsskolen, og dem, der går ind for lighedsskolen, og i alle disse spørgsmål spiller eksamen en rolle mod frisindet, for præstationsskolen, for sorteringsskolen.

Og så kommer hr. Freddy Madsen og bekender sig til eksamen, ikke abstrakt, ikke med embedseksamen på universiteter og sådan, men i en debat, hvor vi diskuterer de 9 første skoleår, på det alderstrin. Dér må jeg sige, at det bekymrer mig, og det undrer mig, at kommunisterne melder sig hos de autoritære, dem, der går ind for præstationsskolen og sorteringsskolen. Det synes jeg er en tand for autoritært.

Yderligere vil jeg sige til hr. Freddy Madsen, som var inde på spørgsmålet om den 12-årige enhedsskole — den skulle ikke gennemføres fra den ene dag til den anden, men man skulle dog have en 12 års enhedsskole — at jeg forfærdelig gerne ville vide, hvornår den anden dag oprinder, hvor denne skole skal indføres.

Jeg synes, at man skal diskutere disse ting ud fra en række kendsgerninger. For det første at ressourcerne ikke er ubegrænsede, de må samles om det vigtigste, og det vigtigste er efter min mening en 9-årig enhedsskole, det er gratis, mesterlærers afskaffelse, det er bestemt ikke gratis — det er måske det vigtigste, vi står over for — og et samlet uddannelsessystem for de 16-19-årige efter de retningslinjer, Højbyudvalget har lagt. Hvis vi skal sikre os ressourcer til disse ting, skal vi tage os meget sammen, og så har jeg meget svært ved at se, hvordan det forenes med en meget ressourcekrævende 12-årig enhedsskole.

Det andet er, at hvis man skal gennemføre disse ting, skal de gennemføres i kamp, de kommer ikke af sig selv, det har debatten i dag vist.

Jeg mener, at dér, hvor man kan samle kræfterne, hvor man kan samle brede kræf-

[Maigaard.]

ter i det danske samfund for at føre en fremskridtslinje igennem, en linje for lighed, det er netop om enhedsskolen, den 9-årige, om mesterlærens afskaffelse, om de 16—19-åriges uddannelsessystem til alle.

Derfor tror jeg ikke, at der hverken politisk eller økonomisk for slet ikke at tale om støtten ude i befolkningen — det er jo ikke det, man siger på arbejdspladserne, det med den 12-årige enhedsskole — er baggrund for en 12-årig enhedsskole, heller ikke, fordi jeg mener, at tiden er ved at løbe fra disse lange grunduddannelser. Det er et mere livslangt system, vi skal tænke i, det er et livslangt system, vi skal investere vores interesse i.

Derfor ville jeg gerne bede hr. Freddy Madsen om dels at forklare én gang til det dér med eksamen, dels at gøre rede for, hvornår den dag oprinder, da man forestiller sig, at den 12-årige enhedsskole skal indføres.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg vil gerne takke forslagsstillerne for klart tilsagn om ændringen med hensyn til kristendomsundervisningen. Ligeså for den imødekommenhed, der var med hensyn til indholdet af formålsformuleringen.

Vi er ikke tilhængere af den såkaldte sorte hukommelsesprøve, men det er vor opfattelse, at det må være den enkelte elevs ret at få lov til at få opnåede færdigheder dokumenteret, før han forlader den danske folkeskole.

En udvikling af den nuværende prøveform med statskontrollerede prøver og mindst én uvildig censor er efter vor opfattelse ikke bare den retfærdigste løsning for eleverne, men også den mest demokratiske. Jeg kan slet ikke forstå hr. Maigaards bemærkning om, at det er en politisk handling at give eleverne lejlighed til at få denne dokumentation, altså at man begrundet eksamens afskaffelse med, at det er en politisk affære. Jeg vil sige tværtimod. Det kan blive en politisk affære at forhindre, at eleverne får ret til at dokumentere deres ståsted.

Vi ved jo alle, ligegyldigt hvordan vi formulerer det med børnene, at har vi med børn at gøre og skal behandle dem retfæ-

digt, må vi behandle dem forskelligt, for de er forskellige.

§ 8 er jeg bange for, sådan som den er formuleret med to sideløbende kurser. Niveaudeling har ikke været nævnt, men det er meget væsentligt, at disse to kurser får mulighed for forskelligt indhold og forskelligt omfang, ellers tilgodeser vi ikke elevernes interesser.

De mindre skoler skal bevares, og jeg var meget glad for den bemærkning, som undervisningsministeren gjorde desangående.

Kristendomsundervisningen mener vi ikke har fået en central placering, og vi vil i udvalget foreslå, at man går op med undervisningen som en mulighed i samtlige klasser undtagen i 7., hvor den kan overgå til konfirmationsforberedelsen.

Styrkelsen af faget dansk bør også forekomme.

Der har været talt meget i vort parti om seksualundervisningen. Kristeligt folkeparti er ikke imod seksualundervisning i folkeskolen, men vi er imod, at forældrene og børnene skal tvinges til at modtage den. Lige så vel som kristendomsundervisningen er frivillig, må det være frivilligt for eleverne, om de vil modtage seksualundervisningen. Vi kunne ønske os, at det blev sammenlagt med et fællesfag, vi kunne kalde for familiekundskab, hvor det kunne indgå sammen med f. eks. personlig hygiejne og læren om sundhedsfarlige stoffer, barnepleje og økonomi.

Må jeg sluttelig sige, at jeg er enig med Danmarks Lærereforenings formand i, at der nu snart må komme en afklaring med hensyn til folkeskolen. Men så vil jeg også sige så stærkt, som jeg kan: uden penge ingen ny skolelov, for så ødelægger vi den danske folkeskole. Derfor var jeg meget positiv over for de tanker, der blev fremsat af undervisningsministeren om, at vi nu skal diskutere sagen igennem også i det kommende år, grundigt undersøge resultaterne af de forsøg, der er gjort ved de skoler, hvor man har anvendt § 21. Så tror jeg, vi meget bedre om et års tid virkelig kan klare en ny skolereform.

Freddy Madsen (DKP):

Det er blot et par bemærkninger til hr. Maigaard, som er faldet i forundring over,

[Freddy Madsen.]

at vi har det standpunkt, som vi har til spørgsmålet ikke om eksamen, men om en vis form for prøve også i folkeskolen.

For os er det helt afgørende, at den nuværende form for eksamen afskaffes, fordi den er en fortsættelse af det delte system i skolen, hvor eleverne skal udvælges efter bestemte kriterier, og hvor eksamen på et eller andet tidspunkt skal sortere, som hr. Maigaard sagde, dem, som er bogligt kvalificerede, og dem, som ikke er det. Derfor er det et helt afgørende problem at få afskaffet totalt — og dér tror jeg vi er enige — denne skillelinje i skolen og få enhedsskolen. Men når vi alligevel tror på betydningen af en eller anden form for prøvelse af de enkelte elevs standpunkt også efter generelle retningslinjer, som omfatter alle, så er det af to årsager.

Nu siger hr. Maigaard, at man kan dele folk op i dem, der er autoritære, og dem, der er frisindede, og det er jo sådan en hyggelig bemærkning. Nu er det faktisk ikke alt det, der kalder sig for frisind, der faktisk er det; der er megen reaktion i dette land, der skjuler sig under frisindets maske. Men de to årsager til, at vi mener, det vil være rigtigt med en eller anden form for prøve, går netop ud fra, at man skal beskytte dem, der er svagest stillet i skolen, fordi forudsætningen, som jeg sagde i mit første indlæg, for, at man virkelig kan skabe frie og selvstændige mennesker, faktisk er, at der er et minimum af elementær kundskab til stede. Og hvis man laver en skole, hvor målsætningen er mere eller mindre udflydende både for elever og for lærere, uden at sige, at der faktisk er et vist standpunkt, der skal nås, frygter vi, at de, der netop har de svageste forudsætninger, ikke vil få mulighederne for at nå frem til det grundlag, der er nødvendigt for også at skabe denne selvstændighed.

Det andet — og det er det væsentlige i sagen — er, at så lang tid samfundet er indrettet, som det er på nuværende tidspunkt, må man regne med, at for de mennesker, der går ud af skolen, som har forbindelser, som har mulighederne for at begå sig i det videre livsforløb i kraft af familie, forbindelser osv., er det af mindre betydning, om de faktisk kan dokumentere, at de har et vist standpunkt, mens det endnu en lang tid frem-

over vil være sådan, at netop for de svagest stillede vil det være afgørende i denne situation at kunne dokumentere, at de faktisk også er kvalificerede på de områder, hvor de søger enten en videregående uddannelse eller et stykke arbejde.

Med hensyn til det andet spørgsmål, hr. Maigaard rejste, hvornår den anden dag kommer, kan jeg ikke se, at der var så forfærdelig megen uenighed imellem hr. Maigaards udtalelser og det, jeg sagde. Jeg kan da ikke stå her i dag og sige, hvornår den anden dag kommer. Jeg synes, det er rimeligt at fastholde målsætningen om, at vi på et eller andet tidspunkt skal have den 12-årige enhedsskole. Men jeg er da enig i, at det, det drejer sig om at koncentrere sig om nu, er en række af de punkter, som hr. Maigaard fremhævede, og dér tror jeg ikke, vi kan nøjes med en 9-årig obligatorisk enhedsskole, men må have en 10-årig. Og det er ikke for at lave en lille smule overbud over SF, men jeg tror virkelig, at grundlaget må være en obligatorisk skole, fordi al erfaring faktisk viser, at ellers sker der igen det, at så glider den del, som faktisk havde brug for at få uddannelsen, ud af uddannelsessystemet, og derigennem modvirker man faktisk det fælles mål, som jeg tror vi har på det område.

Arne Bjerregaard (KrF):

Det kan glæde mig, at jeg på visse områder er helt enig med hr. Freddy Madsen, f. eks. med hensyn til eksamen, men det var nu mest fru Ritt Bjerregaards svar til mig med hensyn til adgangsbegrænsningerne, der kalder mig herop. Der blev snakket om, at det, man ønsker, er lige adgang til fortsat uddannelse. Men kan alle mennesker, der går ud fra 9. klasse, da fortsætte en teoretisk uddannelse? Er det det, man ønsker, og hvem skal så bestemme, hvem der skal sies fra, hvis ikke skolen? Hvem skulle have bedre forudsætninger end den afgivende skole? Hvis man lader dem selv bestemme, kan jeg garantere for, at mangfoldige af disse bliver tabere i den højere uddannelses-sektor.

Så er der én hage mere ved det, og det er det, jeg sagde før: hvem får lov til at studere videre? Det bliver dem, der har de rette meninger, og dem, der har de rette forbin-

[Arne Bjerregaard.]

delser. Det bliver ikke den lille mands søn eller datter, der får lov at komme videre, og dem ønsker jeg nu stadig væk at forsvare.

Heinesen (S):

Jeg skylder ministeren en tak for ministerens meget klare erkendelse af, at der ikke var nogen som helst anledning til forundring over, at dette lovforslag er genfremsat med baggrund i det forlig, som er sluttet bl. a. mellem regeringen og socialdemokratiet.

Når ministeren så føjer til, at det havde nu været rart, om socialdemokratiet med det samme kunne være fremkommet med forslag til kompenserende besparelser, bliver jeg nødt til endnu en gang at fortælle ministeren lidt om forliget. Forliget går bl. a. ud på, at fire partier er enige om yderligere kompenserende besparelser, så derfor er det nødvendigt, at ministeren og jeg og sikkert et par stykker til taler lidt sammen, inden de proklameres fra denne talerstol.

Ordføreren for forslagsstillerne (*Ritt Bjerregaard*) (S):

Hr. Maigaard efterlyste en tilkendegivelse vedrørende socialdemokratiets stilling, og jeg skal sige, at der er ingen ændring i den linje, socialdemokratiet har stået på vedrørende klassekvotienterne. Det, der er tale om i lovforslaget, og som jeg er sikker på hr. Maigaard er vidende om, er et gennemsnitligt elevtal. Det har nogle gange været misforstået i den debat, der har været ført ude omkring, men det, man mener, er, at dette gennemsnitlige elevtal danner grundlag for de lærerskematimer, som man tildeler den enkelte kommune, og det vil altså sige, at efter dette lovforslag er det muligt for den enkelte kommune selv at tilrettelægge, hvordan de vil have klassekvotienterne. Der er i virkeligheden langt videre mulighed for med dette lovforslag at lave forskellige skolestrukturer på dette område.

Det, jeg så ud over dette er gået ind i omkring debatten om klassekvotienter i den tid, jeg var minister, var spørgsmålet om, hvor afgørende klassekvotienterne er for det pædagogiske arbejde, der kan udføres i skolen, og her har jeg rejst tvivl om, at det har været så væsentligt, som den pædago-

giske debat har ladet ane, idet jeg har ment, det var vigtigt at prøve at præge debatten på en sådan måde, at man også inddrog spørgsmålet om f. eks. undervisningsmidlerne; den måde, undervisningen var tilrettelagt på osv. Det er det, der er baggrunden for, at jeg har rejst spørgsmålet om klassekvotienten og om betydningen af at have en meget lav klassekvotient, og dermed har jeg også prøvet at sammenligne med de erfaringer, man har haft i andre lande, hvor man også taler om en nedsættelse af klassekvotienten, men hvor det er nedsættelser fra helt andre klassestørrelser end dem, vi kender her i landet. Vi har rent faktisk ikke nogen undersøgelse af nogen som helst art, der over for os politikere kan vise, hvilken klassekvotient der ville være den ønskelige for at opnå et ganske bestemt resultat.

Så vil jeg godt lige afslutningsvis sige til hr. Arne Bjerregaard, at det, jeg udtalte, var, at der skulle være en lige mulighed, at ingen skulle bremses efter det 9-årige folkeskoleforløb. Dermed være ikke sagt, at alle vil gå i gang med en videreuddannelse, eller at alle mener, at de har mulighed for det. Når jeg bruger mulighed igen i denne forbindelse, er det for at understrege, at selvfølgelig bliver alle ikke ens, det forestiller vi os ikke, men vi vil gerne have, at denne 9-årige skole skal være en 9-årig grundskole med videre muligheder for alle, og i øvrigt er det jo sådan, at man efter 9 år ikke har adgang til en videregående uddannelse, men at der skal en overbygning på. Det er derfor, vi er kommet med forslaget om de 16—19-årige.

(Kort bemærkning).

Maigaard (SF):

To ord til fru Ritt Bjerregaard. Det, jeg mener er afgørende ved lovforslaget her, er, at folketinget siger: hvis vi får flertal for det, vil vi fastholde det gennemsnit i klassekvotienterne, som findes nu. I gennemsnit. Hvordan man så vil bruge det, må være folks sag lokalt; jeg er tilhænger af et decentraliseret system, men vi vil fastholde gennemsnittet. Det er muligt, det skyldes min tungnemhed, men det var ikke helt sådan, jeg forstod fru Ritt Bjerregaards bemærkninger i efteråret, men jeg forstår,

[Maigaard.]

vi er enige nu, og det vil jeg godt sige tak for.

Så til hr. Freddy Madsen ganske kort. Vi er enige om meget, naturligvis, men jeg synes, det er et stift stykke, at vi fra et parti, som normalt opfattes som stående til venstre for midten — så har jeg ikke sagt for meget — møder den opfattelse, at man vil beskytte de svageste gennem eksamen. Det sagde hr. Freddy Madsen virkelig. Man vil skabe frie, selvstændige mennesker også i kraft af eksamen, og man tror så meget på eksamens objektive karakterer efter det 9. skoleår, altså en meget afgørende alder, at man tror, den kan dokumentere kompetence for den lille mands børn. Det er virkelig et standpunkt, som ligger til højre i salen, hos kristeligt folkeparti og alle de andre.

(Kort bemærkning).

Chr. Christensen (KrF):

Må jeg sige, at vi opfatter ikke kristeligt folkepartis placering som værende til højre i salen.

Må jeg lige kort henlede opmærksomheden på § 50 i diskussionen om klassekvotienterne. Der er en bestemmelse, som jeg tror meget alvorligt må tages ind i overvejelserne, nemlig bemyndigelsen for ministeren til for en kort årrække at kunne tildele antallet af lærertimer. Hvis man har en kommune, hvor ca. halvdelen af skolerne er 7-klassede landsbyskoler, vil disse skoler komme ud for et så voldsomt pres, at det bliver meget vanskeligt at opretholde disse skoler. Hvis man vil bruge kriteriet med pointtal og f. eks. giver 10 point til en skole, og en klasse kommer med 10 elever, så kan de få en lærer. Men hvis man siger, at der skal være 15 timer, for at en første-klasse skal kunne gennemføres, og der kun er 10 elever, og der kun er tildelt 1 point, så går det galt. Så bliver det sådan, at hvis disse skoler skal opretholdes, skal kommunens overbygningsskoler aflevere holdtimerne til de småskoler, og så ødelægger man enten de små skoler eller mulighederne for overbygningsskolens elever.

(Kort bemærkning).

Freddy Madsen (DKP):

Jeg kan godt forstå, at hr. Maigaard vil

gøre, hvad han kan for at få os placeret et andet sted i salen end dér, hvor vi faktisk er, men det får han nu ikke i denne sag, for efter vores opfattelse drejer det sig ikke om her at tage stilling til disse problemer.

Jeg kan godt forstå, at hr. Maigaard bruger det meget værdiladede udtryk „eksamen“, idet han derigennem vil fremkalde det indtryk, at kommunisterne har den opfattelse, at den nuværende eksamen skal opretholdes. Det, jeg har gjort mig til talsmand for, er, at der i en række elementære fag i folkeskolen skal være en eller anden form for prøve, der fastsætter standarden, netop fordi — og så gentager jeg det igen — de, som er svagest stillet her i samfundet, har behov for at blive udstyret med denne viden som en forudsætning for, at de, også når det drejer sig om mere komplicerede problemer, er i stand til at indtage en samfundskritisk holdning på det område, og fordi det i det videre forløb i uddannelsessystemet netop er dem, der har brug for at kunne dokumentere, at de faktisk har denne viden. Deri er der hverken noget højreorienteret eller noget reaktionært, heri er der efter min mening noget overordentligt fremskridtsvenligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Finansudvalget har afgivet betænkning over forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1974 til 31. marts 1975. Eksemplar vil blive omdelt.

Socialudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om folkepension. (Forhøjelse af grundbeløb m. v.),

forslag til lov om ændring af lov om invalidepension m. v. (Forhøjelse af ydelser),

forslag til lov om ændring af lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Forhøjelse af grundbeløb og pensionstillæg) og

[Formanden.]

forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister (Forhøjelse af beløb til personlige fornødenheder m. v.).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Med skrivelse af dags dato har ministeren for offentlige arbejder fremsendt skriftlig besvarelse af et af medlem af folketinget Arne Christiansen stillet spørgsmål. Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Med skrivelse af dags dato har indenrigsministeren fremsendt skriftlig besvarelse af et af medlem af folketinget Kaj V. Andersen stillet spørgsmål. Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Skriftligt besvarede spørgsmål.

Af *Arne Christiansen* (V) til ministeren for offentlige arbejder (14. februar 1974):

„Hvilke oplysninger kan ministeren give om de undersøgelser, der i spørgetiden den 20. maj 1970 blev bebudet med henblik på en ændring af organiseringen af havariundersøgelser inden for luftfarten?“

(Spm. nr. 105).

Begrundelse.

Da det påny har været nødvendigt at nedsætte en særlig kommission efter luftfartslovens § 138 efter havarikommissionens afslutning af undersøgelserne af Dubaiulykken, forekommer det naturligt, om der nedsættes en kommission direkte underlagt ministeren til afløsning af den nuværende havarikommission under luftfartsvæsenet.

Minister for offentlige arbejder *Damsgaards* svar (22. februar 1974):

Løsning af andre presserende opgaver i ministeriet for offentlige arbejder og i luftfartsdirektoratet har bevirket, at undersøgelserne af spørgsmålet om en eventuel ændring af de former, hvorunder havariundersøgelser inden for luftfarten udføres, først er indledt i foråret 1973, hvor luftfartsdirektoratet efter anmodning fra ministeriet for offentlige arbejder rettede henvendelse til forskellige europæiske luftfartsmyndigheder

med anmodning om tilsendelse af oplysninger, herunder love og forskrifter om organisationen for havariundersøgelser i de pågældende lande. Det udbedte materiale er modtaget, og luftfartsdirektoratet regner med at være færdig med en analyse af det i løbet af en måneds tid.

Det er herefter ministeriets tanke at tage spørgsmålet op til drøftelse med luftfartsdirektoratet og med andre berørte myndigheder, og på et senere tidspunkt vil de interesserede organisationer blive inddraget i overvejelserne.

Både ministeriet og luftfartsdirektoratet er interesseret i, at den nuværende ordning tages op til prøvelse, men jeg vil gerne pege på, at denne ordning er baseret på et ret omfattende udvalgsarbejde, der tilendbragtes i 1950, og at en forsvarlig gennemarbejdelse af de tænkelige muligheder for ændringer nødvendigvis må blive tidkrævende.

Af *Kaj V. Andersen* (V) til indenrigsministeren (15. februar 1974):

„Vil ministeren være villig til at acceptere i en prøveperiode en lægekontrolleret meta-donvedligeholdelsesbehandling af kriminelle narkomaner?“

(Spm. nr. 108).

Begrundelse.

Overlæge Torben Jersild anbefaler en sådan behandling på baggrund af gunstige, amerikanske forsøg med personer, der er opgivet af behandlingscentre og hospitalsafdelinger. Formålet er det enkle og indlysende at bedre deres helbred og almentilstand i et forsøg på afkriminalisering med påfølgende håb om integrering i samfundet påny. Invalidepension er ingen løsning, for man kan ikke både leve og være narkoman for ca. 2.000 om måneden. Det bevidnes også af københavnske opsamlings- og behandlingssteder. — Er en narkoman i dyb afhængighed af de hårde stoffer ikke i forvejen kriminell, er risikoen i al fald overhængende.

Indenrigsminister *Jacob Sørensens* svar (21. februar 1974):

En arbejdsgruppe nedsat af kontaktudvalget vedrørende ungdomsnarkomanien af

[Indenrigsministeren.]

gav i juni 1973 en rapport vedrørende metadon i behandlingen af unge stofmisbrugere. Rapporten indeholder også et afsnit om vedligeholdelsesbehandling.

På baggrund af amerikanske forsøgsresultater og hidtidige danske erfaringer har arbejdsgruppen fundet det for usandsynligt, at de amerikanske resultater med metadonvedligeholdelsesbehandling vil kunne reproducere her i landet.

Denne opfattelse begrundes ved påpejning af en række socialt og psykologisk betingede forskelle mellem de danske misbrugergrupper og de grupper i USA, hvor vedligeholdelsesbehandling har givet de bedste resultater, samt forskelligheder i behandlingsmuligheder, sociale tilbud og forbrugsmønstre.

Arbejdsgruppen har heller ikke fundet støtte for iværksættelse af metadonvedligeholdelsesbehandling i de erfaringer, som er gjort i andre lande.

Under fremhævelse af en række forhold, som taler imod indførelse eller forsøgsvis påbegyndelse heraf, tager arbejdsgruppen afstand fra vedligeholdelsesbehandling som almindelig behandlingsmetode.

Blandt de ulemper, som nævnes af arbejdsgruppen, kan især fremhæves:

1) Frygten for, at eksistensen af et vedligeholdelsesprogram skal svække et stort antal patienters motivation for at indgå i et behandlingsprogram til stoffrihed,

2) indførelse af vedligeholdelsesbehandling vil svække muligheden for, at stofmisbrugere af sig selv ophører med misbruket. (Efterundersøgelser tyder på, at dette sker for ca. 1/3 af de injicerende unge stofmisbrugere),

3) indførelse af vedligeholdelsesbehandling med metadon må betragtes som et uigenkaldeligt skridt. Alle erfaringer — også de amerikanske — viser, at det er overmåde vanskeligt at afbryde en vedligeholdelsesbehandling. Denne bliver derfor af meget lang varighed, ofte for livstid.

På baggrund af arbejdsgruppens anbefaling har kontaktudvalget efter drøftelse med sundhedsstyrelsen nedsat et underudvalg, som kan holde sig orienteret om udviklingen i anvendelsen af metadon og rådgive sundhedsstyrelsen i generelle og tvivl-

somme sager ved administrationen af de gældende regler.

Kontaktudvalget og sundhedsstyrelsen har tilsluttet sig rapportens konklusioner om, at der ikke almindeligvis bør iværksættes vedligeholdelsesbehandling af de meget hårdt belastede stofmisbrugere. De personlige og sociale vanskeligheder for denne meget vanskeligt stillede gruppe og mulighederne for at opnå resultater ved anden behandling er så forskellige, at generel anvendelse af vedligeholdelsesbehandling let kan bremse nødvendige individuelle behandlingsforsøg.

Kontaktudvalget og sundhedsstyrelsen er ligeledes enig med arbejdsgruppen om, at man i visse tilfælde, hvor stofmisbruget har været af betydelig varighed, og hvor talrige kvalificerede behandlingsforsøg har været gjort forgæves, kan blive tvunget til at overveje en eller anden form for legal ordination af metadon. Sådanne tilfælde bør gøres til genstand for en helt konkret vurdering under hensyntagen til den enkelte stofmisbrugers individuelle forhold.

Indenrigsministeriet har tidligere tilsluttet sig rapportens konklusioner, og jeg finder ikke, at forholdene har ændret sig siden dennes fremkomst.

Jeg er således af den opfattelse, at der ikke bør iværksættes en almindelig metadonvedligeholdelsesbehandling — heller ikke forsøgsvis — af særligt belastede kriminelle stofmisbrugere.

Ligesom kontaktudvalget og sundhedsstyrelsen er jeg enig med metadonarbejdsgruppens flertal om, at vedligeholdelsesbehandling kun bør tages i anvendelse i de særlig kritiske tilfælde, hvor al anden behandling må betragtes som håbløs, og således, at indikationen i disse tilfælde stilles efter en individuel vurdering.

Sundhedsstyrelsen har anvendt den omtalte metadonrapport som vejledning for lægerne i spørgsmål om behandling med metadon. Yderligere generelle retningslinier må forudses at blive skabt gennem sundhedsstyrelsens stillingtagen til forelagte sager om metadonbehandling og gennem de oplysninger om udviklingen i anvendelsen af dette stof, som vil fremkomme fra det nævnte metadonudvalg under kontaktudvalget.

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 26. februar kl. 13.30 med følgende dagsorden:

1) *Anden behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974-31. marts 1975.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om investeringsfonds.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om boligsparekontrakter.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Statsanstalten for Livsforsikring.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af kildeskatte-
loven. (Opkrævning af restskat, beskat-
ning af folke- og invalidepensionister
m. fl.) [af Grünbaum m. fl.].

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bunden opsparing.

Angående folketingets arbejde de følgende
dage i den pågældende uge henviste forman-
den til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 16.11.